FERİDE ÇİÇEKOĞLU

UÇURTMAYI VURMASINLAR

ROMAN

Feride Çiçekoğlu

UÇURTMAYI VURMASINLAR

Can Yayınları: 336

1. basım: 1986
14. basım: Ekim 2009
Bu kitabın 14. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Erkal Yavi
Kapak düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzelti: Nurten Sönmezcan

Kapak baskı: Çetin Ofset
İç baskı ve cilt: Eko Matbaası

ISBN 978-975-510-141-5

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Feride Çiçekoğlu

UÇURTMAYI VURMASINLAR

ROMAN

CAN YAYINLARI

FERİDE ÇİÇEKOĞLU'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI

SİZİN HİÇ BABANIZ ÖLDÜ MÜ / *öykü*
SUYUN ÖTE YANI / *roman*
YÜZ'LÜK ÜLKEDEN MEKTUPLAR / *öykü*

Feride Çiçekoğlu, Ankara'da doğdu. Mimarlık, edebiyat ve sinemaya dair bir geçmişi var. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden lisans ve yüksek lisans aldı. Pennsylvania Üniversitesi'nde tamamladığı doktorasında ütopyalar ve kent tasarımı üzerine çalıştı. Türkiye'deki kitaplarının yanı sıra çeşitli dillerde öykü, deneme ve makaleleri yayımlandı. Senaryolarını yazdığı *Uçurtmayı Vurmasınlar* (1989), *Umuda Yolculuk* (1990) ve *Suyun Öte Yanı* (1991) gibi filmlerin aldığı ulusal ve uluslararası ödüllerin ardından sinemaya ağırlık veren Çiçekoğlu halen İstanbul Bilgi Üniversitesi Sinema-TV Bölümü öğretim üyesidir.

İKİNCİ BASIM İÇİN ÖNSÖZ

1984 yılının bir Haziran öğle sonrası, demir kapı beni dışarı kapayıp Barış'ın çığlıkları içeride kaldığında, gün olup onun sesinin bunca çok insana ulaşacağı hiç aklıma gelmemişti. Barış'la ilgili anıları kâğıda dökmeyi düşünmediğimden değil, kâğıda dökülü sözün okuma alışkanlığı olan sınırlı kişiye bile çoğu kez iletilmediğini sezmemden.

UÇURTMAYI VURMASINLAR'ın 1986 yılında yapılan ilk basımı bu sezgiyi doğruladı. Öykü, bir rastlantılar dizisi sonucu 1989'da film olmasaydı, Barış alçakgönüllü bir kitabın sayfaları arasından mırıl mırıl konuşmayı sürdürecekti; taa ki kitabın ilk ve tek basımı kimbilir kaç yıl içinde tükenene dek.

Beyazperde Barış'ın mırıl mırıl sesini yükseltiverince UÇURTMAYI VURMASINLAR için yeni bir basım şansı doğdu. Ak kâğıt üzerindeki kara yazılar herkese kendi düşlerini üretmenin ipucunu verdiklerinden midir nedir, resimlenmiş düşlerden daha renkli olabiliyorlar. Bir çocuğun gözlerinden, duvarları kendi düşlerinde sorgulama olanağını daha fazla okura sunabilmek, filmin armağanı. Kitabın bu nedenle beyazperdeye gönül borcu var.

Şimdi Barış'ın düşsel mektuplarını yeniden okuduğumda, onları da yer yer yüksek sesli buluyorum. Barış kimi şeyleri daha yumuşak söylerdi gibi geliyor.

Ama, çocuklaşabilme yönünde ne kadar yol aldığımızı görmek için geçmişteki sözleri tanık bırakmak daha doğru galiba. O yüzden, beş yıl önce nasıl aktarmışsam, Barış'ın düşlerini öylece bıraktım. Böylesi daha içten geldi.

İçtenlik önemli, çünkü Barış da öyleydi.

Feride Çiçekoğlu
Ocak 1990

SUNU

Barış'ı tanıdığım yerde ne çiçekler vardı, "ne de başı bulutlarda bir çınar." O gevrek sesiyle simitçi bile giremezdi oraya. Taş avluya yalnızca kuşlar konardı bazen.

Kuş kanadına binip çayırlara gitmeyi öğretti Barış bana. Düşle gerçek, onun o yarım sözcüklerinde öylesine iç içe geçerdi ki, dünyanın çirkinlikleri bir bulut gibi kayıp giderdi yarım göğümüzden. Taş avluda düşsel uçurtmaları uçurtmayı işte öylece öğrendim Barış'tan.

Adını ne Barış yılını düşünerek koymuşlar, ne de savaşlar çıkmasın diye. Babasının sevdiği bir müzikçinin adıymış, yalnızca o yüzden.

Adının anlamı dünyayı kucaklasa, taşta büyümezdi Barış. Ama bunu ne anası bilirdi, ne de anası gibiler. Bilseler, "çocuklar şeker de yiyebilsinler" diye gökyüzüne hasret çeken bizler, çayırlara yalnızca kuş kanadında uçmak zorunda kalmazdık belki.

Neden orada olduklarını bilenler de, bilmeyenler de Barış'ı sevdiler. Birbirlerini sevdikleri gibi. Bambaşka nedenlerle çiçeklerden uzak kalsalar bile çiçekleri sevdikleri gibi.

Barış da onları sevdi, hem de nasıl! Her birini ayrı ayrı sevdi. Oradan çıkıp da artık başının üzerinde yıldız görebilenleri bile unutmadı. Mektuplar

yolladı onlara. Hiçbir zaman yerine varmayan, bazen kâğıda dökülmeyen ve hep demir kapılara takılan mektuplar.

Barış'ın kimi düş, kimi gerçek mektupları, gerçek adresine ulaşsın diye yazıldı bu kitapçık.

Adını taşıyan yılda hâlâ taşta büyüyen Barış'a bir armağan, hep yanıtsız kalan mektuplarına bir yanıt olsun diye.

Uçurtmayı vurmasınlar, çocuklar uçurtma da uçurabilsinler diye...

Şubat 1986
Feride Çiçekoğlu

UÇURTMAYI VURMASINLAR!

26 Haziran

Burnun büyüdü mü İnci? Hani Pinokyo'nunki gibi... Sen anlatmıştın, Pinokyo diye bir kukla varmış. Yalan söyleyince burnu uzuyormuş. Yalan söylersen senin de burnun büyür demiştin bana. Sen de yalan söyledin!

"Seni bırakıp gitmem. Gidersem seni de götürmeye çalışırım."

Hatırlıyor musun, böyle söz vermiştin. Ama "Hoşça kal," bile demeden gitmişsin. Ben uyurken. Demir kapının sesine uyandım. Alkışlar, "Güle güle!" sesleri, "Ayağını sürü, biz de tez çıkalım!" feryatları... Uyku sersemi kimin gittiğini anlayamadım. Koşa koşa çıktım avluya. Baktım, kadınların kimi gözyaşlarını siliyor. Seni aradım, kucağına çıkayım her zamanki gibi diye. Önce fark etmediler beni.

"İnci, İnci!" diye bağırınca görüverdiler. Seni çağırdığımı duyunca annem ağlamaya başladı. Anladım o zaman, gitmişsin! Bilmem sesimi duydun mu? Kapı yeni kapanmıştı. Duyasın diye bağırdım. Duyduysan geri dönseydin keşke. Bavuluna sığardım. Kimse görmezdi beni. Minicik olurdum. Saklambaç oynarken saklanmıştım bavuluna bir kez.

Yine saklanırdım. Demir kapıları geçince çıkardım bavuldan.

Gittiğinden bu yana hep seni görüyorum düşümde. Bak nasıl: Bir gün senle yine avluda geziyormuşuz. Yani volta atıyoruz. Sen hızlı hızlı yürüyorsun. Ben de sana yetişmek için koşuyorum. Ellerini arkanda kavuşturmuşsun. Ben de kavuşturmaya çalışıyorum, ellerim yetişmiyor. Duvara varınca sen birden geri dönüyorsun. Ben de dönmeye çalışıyorum, sana yetişemiyorum. Tam o sırada yağmur başlıyor. Sen bana,

"Koş, yeni aldığımız şampuanı getir Barış," diyorsun.

Ben içeri gidip şampuanı alıyorum. Başımıza döküyoruz. Yağmurla şampuan iyice köpürüyor. Köpükler başımızdan her yanımıza akıyor. Köpürdükçe köpürüyoruz. Sana bakıyorum: Köpükten görünmez olmuşsun. Sesleniyorum:

"Seni göremiyorum İnci, neredesin?"

Köpük yığını avlunun kenarındaki demir kapıya doğru yürüyor. Bana da sesleniyorsun:

"Gel, kapıya vuralım!"

Ama kapıya vurursak anahtarlı amca gelir!

"Daha iyi, gelsin," diyorsun.

Kapıya vuruyoruz. Gelen giden yok. Yağmur artıyor. Eyvah! Köpüklerimiz yağmur suyuyla yıkanıp akacaklar. Hah! Bir ayak sesi duyuldu. Hem de çok anahtarlı amca bu gelen.

Anahtar şıkırtılarının çokluğundan anlıyoruz onun geldiğini. Öbür amcaların birer anahtarı olur. Hangi koğuşu bekliyorlarsa o koğuşun anahtarı. Bizim koğuşu bekleyen teyzenin de tek anahtarı var. Neden "gardiyan ana" diyorlar ona İnci? Annem bile öyle diyor. O herkesin anası mı? Ama o bizi içeri

kilitliyor. Anneler çocuklarını kilitler mi? Ben anahtarlı teyze diyorum ona. Çok anahtarlı amcanın adı da başgardiyanmış. En çok şıngırtıyı başgardiyan çıkarır. Bütün koğuşların anahtarını taşır o.

Başgardiyan, bağırıyor kapının öbür yanından:

"Ne istiyorsunuz kız?"

Sen bana, "Kız deme, ayıptır," demiştin. Madem öyle, başgardiyan neden "Kız," diyor? Ben de onun kadar çok şangırtı çıkarırsam "Kız," diyebilir miyim? Beni susturup amcaya sesleniyorsun:

"Kapıyı açın, hasta var!"

Hani yalan söylemek kötüydü, sen niye söylüyorsun İnci?

"Yalanlar kendi arasında ikiye ayrılır," diyorsun bana. "Gerekli ve gereksiz yalanlar. Bu gerekli bir yalan."

Ama ben de kendi söylediğim yalanları gerekli buluyorum. Kızıyorsun bana:

"Çocuklar yalan söylememeli. Onlar gerekli ve gereksiz yalanları bilemezler henüz."

Eh ne yapalım... Ben de büyüyünce söylerim.

Başgardiyan senin gerekli yalanına inandı. Hasta var sanıyor sahiden. Açıyor kapıyı. Birden bizi görüyor karşısında. İki tane köpük yumağı. Şaşırıyor fena halde. Biz ikimiz bir ağızdan "Böh!" diye bağırıyoruz. O korkudan düşüp bayılıyor. Elimden tutuyorsun. Koşuyoruz. İki yanımızda koğuşlar sıralı. Yağmurda ıslanıyoruz. Islandıkça köpüklerimiz akıyor. Önce senin burnun çıkıyor ortaya. Burnun uzamış olmalı İnci. Anlaşılan gerekli yalanlar da uzatıyor insanın burnunu.

Gardiyanlar önce anlayamıyor bizim ne olduğumuzu. Yuvarlanarak gelen iki köpük yumağını görünce telaşla kenarlara kaçışıyorlar. Sonra senin

burnunu görüyorlar köpüklerin arasından.

"Yakalayın!" diye bağrışıyorlar. "Yakalayın, mahkûm kaçıyor!.."

Ama ben mahkûm değilim ki. Ben yalnızca çocuğum. Annem burada iken bana dışarıda kimse bakamazmış. O yüzden cezası bitene kadar annemle birlikte kalmalıymışım. Ben artık kendi çoraplarımı giyebiliyorum. Kendi kendime bakarım. Beni dışarı bıraksınlar İnci! Senin yanına geleyim.

Sen benden önce varıyorsun dış kapıya. Volta atarken olduğu gibi. Benim bacaklarım küçük. Yetişemiyorum sana. Yağmur, köpüklerin bir kısmını götürmüş, ama hâlâ garip görünüyoruz. Dış kapıda bekleyen gardiyan şaşırıyor. Sen ona da, "Böh!" diyorsun. Düşüp bayılıyor. Kapıyı açıyorsun sen. Çıkıyorsun. Var gücümle koşuyorum sana yetişmek için. Bağırıyorum bir yandan da:

"İnci! Beni bekle. Gitme... İnci, bekle, geliyorum!"

30 Haziran

Sevgili İnci,

Mektubuma henüz yanıt vermedin. Bilmiyorum, aldın mı? Nevin'in dediğine göre demir kapılara takılırsa alamazmışsın onu. Takılmazsa bile mektubumuz senin eline ancak yeni geçmiş olabilirmiş. Çünkü bizim yazdığımız mektuplar idarede okunuyormuş. İçinde zararlı bir şey olmasın diye.

Dün çok anahtarlı amca geldi.

"Nevin kim?" diye sordu.

Nevin ortaya çıkınca,

"Biz size "kız" mı diyoruz kız?" diye bağırdı.

O gittikten sonra Nevin, bana,

"Korkarım senin mektup İnci'ye hiç varmayacak," dedi.

"Neden?" dedim.

Yanıt vermedi Nevin. Sence benim mektubumda zararlı ne olabilir İnci?

Seni çok özledim. Keşke bana bir kerecik olsun mektup yazsan. Yine aşure pişiriyor musun? Aşure deyince aklıma geldi. Seni yine düşümde gördüm. Bak anlatayım istersen:

Kocaman bir kazanda aşure pişiriyorsun. Hani buradayken pişirirdin ya, işte öyle. Senle birlikte dibini sıyırmak ne kadar eğlenceli olurdu! Dışarıda pişirirsen kiminle sıyıracaksın dibini? Başka bir ço-

cukla sıyırma. Belki onun nezlesi vardır. Sana da geçer.

Sen aşure pişirirken ben yanında bekliyorum. Pişince sen kaplara boşalt da birlikte dibini sıyıralım diye. Sonra birden düdük sesleri duyuluyor. Derken kapı vuruluyor gümbür gümbür. Sen,

"Çabuk saklanalım," diyorsun.

Önce beni saklamak istiyorsun. Masanın altına giriyorum ben. Olmuyor. Masanın örtüsü yok. Olduğu gibi görünüyorum. Saklanacak bir yer arıyorsun, yok! O sırada kapı çok yumruklanıyor. Neredeyse kıracaklar kapıyı. Birden aşure kazanı ilişiyor gözüne.

"Hadi şu kazanın içine gir," diyorsun.

Çabucak kazana atlıyorum. Kapağını da kapıyorsun. Aralıktan seni görüyorum. Hadi çabuk ol, sen de saklan İnci! Saklambaç oynadığımız zamanki gibi saklan. Bulamasınlar seni. Dolabın kapısı kapanmıyor. Hemen görürler seni. Bavul çok küçük. Sığmazsın içine. Derken pencereye bakıyorsun. Cam açık. Atlayıp kaçacaksın galiba. Beni bırakma! Kazan kapağının aralığından bağırıyorum:

"İnci, beni bırakma. Bensiz gitme!"

Böyle bağırarak uyanmışım yine. Annem sordu, yine ne gördün diye. Düşümü anlattım ona. Sora sora ne sordu biliyor musun?

"Aşure kazanında yanmadın mı?"

Annem bazen hiç düşünemiyor. Sen kazanın altını kapatmıştın elbette.

Umarım zararlı bir şey yoktur bu mektubumda. Eline geçmesini çok istiyorum. Yarın görüş var. Babam gelecek. Çok seviniyorum. Nevin dedi ki, sana bir görüş günü mektup atarsam, öbür görüş gününe senden yanıt gelebilirmiş.

İki kocaman hafta. Bana çok uzun geldi. Zaten iki görüşün arası hep uzun gelir. Ama Nevin'in dediğine göre, bir görüş günü mektup atıp öbürüne yanıt alabilirsem yine de sevinmeliymişim.

Gelecek görüş gününe iki kat sevinebilirim belki. Bir kat babam geldiği için. Bir kat da senden mektup geldiği için. Bana yaz olur mu?

14 Temmuz

Bugün görüş günüydü. Ama kuşlar hiçbir şey getirmediler. Ne babamı, ne de senin mektubunu. Sen bana demez miydin hep, çok istediğin bir şey varsa söyle, kuşlar pazara gidince belki getirirler diye?

Kaç gündür söyleyip duruyorum. Bana görüş günü babamdan ve senden haber getirsinler diye avludaki bütün kuşlara seslendim. Hatta demirlerin arasından bile bağırdım. Bugün başkalarına geldi mektup. Oysa onlar kuşlara söylememişlerdi. Belki de benim sesimi duymamışlardır. Yoksa bana küstüler mi? Hani bir kere taş atmıştım bir kuşa. Küserler sonra demiştin sen. Küstüler mi dersin? Ama bir daha hiç taş atmadım ki!

Babam görüşe gelmeyince annem çok üzüldü. Eskiden hiç aksatmazdı. Şimdi ara sıra gelmiyor. Keşke bugün gelseydi. Annem de çok bekledi. Bu gece yine ağlar annem. Gizli gizli ağlıyor. Herkes uyuduktan sonra. Ben uyuyormuş gibi yapıyorum. Ama saçlarım ıslanıyor. O zaman anlıyorum annemin ağladığını. Sesimi çıkarmıyorum. Benim anladığımı sezerse daha çok üzülür belki.

Mektuplar görüşten sonra dağıldı. Gülsüm Ana'ya üç mektup birden geldi. Görüşe de torunları gelmişti. Akşam bütün koğuşa çay yapacak. Torunlarını kucağına alabilmek için çok yalvardı gardiya-

na. Ama olmazmış. Görüşçülerle bizim aramızdaki pencereyi artık kilitliyorlar. Görüşe gelenleri yalnızca tel arkasından görebiliyoruz. Sarılmak yasak.

Çok önceleri ben daha o pencereden sığabilecek kadar küçükken annem beni babamın kucağına vermişti bir kez. Pencereyi kilitlemiyorlardı o zaman. Babam da izin alıp beni dışarı çıkarmıştı. Köşeden simit almıştık. Babamdan ayrılmak istememiştim o zaman. Annem de bir daha babama vermediydi beni.

Gülsüm Ana işte o pencereden almak istedi torunlarını. Ama artık yasakmış. Biz de dışarı çıksak içeri girmek yasak olur mu İnci? Gülsüm Ana'nın torunları ağladılar içeri girmek için. Ben olsam ağlamazdım. İçeride simitçi bile yok.

Nevin de mektup bekliyordu. Benim gibi. Ona da gelmemişti. Nevin nişanlısını merak ediyor. Neden görüşe gelmiyor, dedim. Gelemezmiş. O da kafesteymiş bizim gibi.

"Ancak kuşlar getirebilir onun haberlerini," dedi Nevin.

Nişanlın neden kafeste diye sordum. Halkını sevdiği içinmiş.

"Sen niye buradasın?" diye sordum Nevin'e.

O da halkını sevdiği için buradaymış. Ben büyüyünce halkımı hiç sevmeyeceğim. Halkını sevenler hep kafese giriyor.

Nişanlısından mektup gelmeyince Nevin'in çok canı sıkıldı. Avlunun bir kenarına gidip sigara yaktı. Yanına gittim.

"Kuşlar neden bugün mektup getirmediler?" diye soracak oldum.

"Git başımdan, saçmalama!" diye azarladı beni Nevin.

Tam o sırada Kepçebaşı geldi koşarak,

"İntikamımı aldım, artık verebilirim," deyip bir mektup uzattı Nevin'e.

Zeynep kızar şimdi ona yin "Kepçebaşı" dediğimi duyarsa. Şakacıktan kızıyor ama, biliyorum. Karavanayı ekipbaşı dağıtıyor ya, Zeynep kepçeyi eline alıp, "Haydi, karavana geldi!" diye bağırmaya başlayınca ben de, "Kepçebaşı! Kepçebaşı!" diye sesleniyorum. Zeynep çok şakacı. Yemek dağıtırken hep şakalaşıyor. Okuma-yazma bilmeyenlerin mektuplarını da yazıyor. Herkes seviyor onu.

Nevin'e de şaka yapmış Zeynep. Nevin, Zeynep'i kızdırmıştı daha önceden, bugün sana mektup gelmeyecek, bana gelecek diye. Zeynep de Nevin'in mektubunu saklamış.

Mektubu görünce Nevin'in sıkıntısı birden dağıldı. Mektubu okudu önce. Sonra gözü bana ilişti.

"Hadi gel bakalım, soralım, kuşlar pazardan ne getirmişler," dedi.

Elimden tuttu benim. Ama benim canım kuşlarla konuşmak istemedi artık.

Gülsüm Ana çaya çağırıyor bütün koğuşu. Ben en iyisi gideyim. Belki bisküvi de verirler yanında. Hacer de çok seviyor bisküviyi. Ama o istemeye utanıyor. Ben isteyince veriyorlar bana. Ben de birini Hacer'e veriyorum.

Bir kere yine bisküvi istedim. Nevin,

"Ayıptır, boyuna istenmez," dedi.

Ben de,

"Ama Hacer istiyor," deyip Hacer'e baktım.

Hacer de, "Ayıptır, istenmez," demez mi? Çok kızdım. Bir daha Hacer'e bir şey vermem belki. Ama para yatıran kimsesi yokmuş. Yalnızca karavana yiyor. Kendisi hiçbir şey alamıyor. Belki bisküvimin yarısını veririm. Bana salıncak kurarsa eğer...

21 Temmuz

Neden yazmıyorsun İnci? Sen bize çok yazarsan, seni tekrar yanımıza getirirlermiş. Madem o kadar çok özledin, git bakalım yanlarına derlermiş. Nuran söyledi. Yanımıza gelmek istemiyor musun yoksa? Azıcık yazsan yine de getirirler mi seni yanımıza? İstersen azıcık yaz. Yine de getirmek isterlerse, çok yazmadım ki, azıcık yazdım dersin.

Nuran'a söyledim, sana birlikte mektup yazalım diye. İşi varmış. Biz de Nevin'le yazıyoruz yine. Ama Nevin nişanlısına mektup yetiştirecek. O yüzden kısa yazıyoruz.

Nuran yatağına yattı. Tavana bakıyor.

"Hani işin vardı?" dedim.

Kızdı bana.

"Düşünüyorum ya, bu da iş," dedi.

Düşünmek ciddi bir işmiş. Hatta Nuran'ı düşündüğü için atmışlar buraya. Öyle söyledi.

"Yanına yatıp senle birlikte düşüneyim mi?" diye sordum.

Güldü o zaman. Büyüyünce beni de içeri atarlarmış, çok düşünürsem. Sahiden atarlar mı İnci?

28 Temmuz

Artık sen gideli ne kadar olduğunu hatırlamıyorum. Koğuşa gelen kartında, çıkar çıkmaz yazdığını söylüyorsun ama, bizim elimize daha bugün geçti. Kartında şöyle demişsin:

"Çerçevesiz gökyüzünü ve tel gölgesiz güneşi sizinle paylaşmak için hemen yazıyorum."

Bu cümlenin altını kırmızı kalemle çizmişler. "Güneş" ve "paylaşmak" sözcüklerinin yanına da soru işareti koymuşlar. İdaredeki bıyıklı amcalar bu sözleri anlamamışlar mı? Ben bile anladım.

Üstelik mektupları getiren çok anahtarlı amca,

"Söyleyin bu arkadaşınıza, bir daha böyle zararlı laflar etmesin," dedi.

Ben de mektuplarda neyin zararlı olduğunu anlamaya çalışıyordum. Şimdi büsbütün kafam karıştı. Sen hep,

"Paylaşmak en güzel şeydir," derdin.

Bisküvimi Hacer'le paylaşmayınca kızardın. Paylaşmak zarar ise ben de bir daha paylaşmam. Güneş neden zararlı İnci? Belki de güneşte çok durunca sıcaktan hasta oluruz diyedir. Ama bizim avlumuza zaten çok az güneş geliyor. O kadarcık güneşte hasta olunmaz ki!

Kartın gelince herkes çok sevindi.

"Vefalı kızmış, kader arkadaşlarını unutmadı,"

dedi Gülsüm Ana.

"Vefa" ne demek İnci? İyi bir şey mi, kötü bir şey mi? Gülsüm Ana vefalı olduğu için buradaymış. Bir komşusunu saklamış, o yüzden ceza vermişler. Vefa iyi bir şeyse Gülsüm Ana'ya neden ceza vermişler? Bir de kaderin ne olduğunu anlamadım. Gülsüm Ana'ya sordum.

"Bizi buraya kader kapadı," dedi.

Kader çok anahtarlı amcanın adı mı? Ben böyle sorunca bana güldüler. Neyse ben de Nevin'e sorarım artık. Ya da Sevim'e. Bu sefer bu mektubu Sevim'le birlikte yazıyoruz. Nevin dedi ki, onun yazdıkları hep demir kapılara takılıyormuş. Biraz da Sevim'le yazalım. Belki onun yazdıkları demir kapılara takılmaz da senin eline varır.

Sevim,

"Benim elim uğurludur, ben yazayım," dedi.

Kızlar çok güldüler. Sevim yazdığı bir şiir yüzünden gelmiş buraya. Hem de çok güzel şiir okuyor.

"İyi yazmadın diye mi geldin?" diye sordum.

"Yok," dedi, "iyi yazdım diye."

İyi yazmışsa Sevim niye gelmiş İnci?

Kartının sonunda beni soruyorsun. "Beni unuttu mu?" demişsin.

Ben seni unutmadım. Sana kaç tane mektup yazdım. Ama mektuplarım sana varmıyor. Herhalde demir kapıdan geçmiyor. Bu mektubu da almazsan bana haber ver, emi?

15 Ağustos

Sayın çok kıymetli büyüğüm İnci,

Mektubuma değil satırlarıma başlamadan önce üzerime farz olan tanrı selamlarımı sunar, hasretle iki ellerinden öperim. Nasılsın, iyi misin? İyi olmanı Cenab-ı Allah'tan dilerim. Eğer sen de ben kardeşinden soracak olursan hamdolsun canım sıhhattedir. Şimdi tek ümidimiz af bekliyoruz. Gün gelip biz de senin gibi çıkar mıyız? Özgürlüğe çölde kalmış bitkiler gibi susamışız. Mektubuma değil, satırlarıma son verirken hasretle iki ellerinden öperim.

Mapushane etrafında dikenli teller
Birbirine kenetlenmiş bağlı bilekler
Sağımda solumda hasret çekenler
Tezgel babam tezgel görüş gününe
Tahammüle hal kalmadı garip gönlümde

İki kelimeyle anla derdimi
Feryat etsem duyuramam sesimi
Ölmeden göreyim güzel yüzünü
Tezgel babam tezgel görüş gününe
Tahammüle hal kalmadı garip gönlümde

Bahar çiçeklerinden daha değerli İnciciğim, unutma:

Kestane kebap
Acele cevap...

Kardeşin
Barış

1 Eylül

Sevgili İnci,

En sonunda bir mektubumu almışsın. Çok sevindim. O mektubu Hacer yazmıştı benim için. "Ben söyleyim, sen yaz," dedim. Söylemeye başlayınca, "Öyle mektup olmaz," diye karşı çıktı. Sonra kendi bildiği gibi yazıp bana okudu. Ben bir şey anlamadım, ama Hacer ısrar ettiği için yolladık.

Şu işe bak! Tam da benim anlamadığım mektubu almışsın. Ben bir tek "kestane kebap" sözünü anlamıştım. Ama hiç kestane yemedim ben. Sen yedin mi?

Benim anladığım, mektuplar senin eline varmıyor. Eline varsın diye yine Hacer'le yazacaktık ama bugün o mahkemeye gitti. Onun cezası daha kesilmemiş. Hani sevmediği birine verecekmiş babası, Hacer de evden kaçmış ya; işte onun için mahkemeye götürüyorlar. Hacer için, kötü olmuş, derlerken duydum. Ama Hacer kötü değil ki! Keyfi olunca bana salıncak kuruyor. Hem de sana mektup yazdı benim için. Kötü olmak ne demek İnci?

Kadınlar konuşurken duydum. Babam da bir kötü kadın yüzünden gelmiyormuş artık görüşe. Benim geldiğimi duyunca sustular ama, ben yine de duydum. Annem diyor ki, artık babamı sevmiyormuş.

"Beni sevmeyenin canı cehenneme," dedi kadınlara.

Ama sonra gece yine ağladı. Ben anlamıyormuş gibi yapıyordum, ama bu sefer çok ağladı. Ben de sordum:

"Anne, babamın canı cehenneme gitti diye mi ağlıyorsun?"

"Bacak kadar boyunla her işe karışma!" diye azarladı beni.

Eşyalarımı ortada bırakınca kızıyor bana,

"Kazık kadar adam oldun, hâlâ kıçını topluyorum!" diye bağırıyor.

Sonra bir şey sorunca böyle tersliyor. Bacak kadar boylu kazık kadar adam nasıl olur İnci?

Annem artık babamı sevmiyor diye çok üzülüyordum. Ama sevmiyorsa neden ağlıyor? Kadınlara, "Canı cehenneme," diyor, ama sizin kızlarla konuşurken duydum:

"İçim yanıyor," diyordu.

Annemin eli kolu bağlıymış. Öyle olmasa gösterirmiş o kötü kadına. Sevim karşı çıktı annem böyle söyleyince.

"Belki de kötü değildir senin sandığın gibi," dedi.

Bir şiir okudu sonra. Uzun süre mahpusta yatanlarla ilgiliymiş. Şöyle dedi bir yerinde:

"Bir de kimbilir, sevdiğin insan seni sevmez olur. Ufak bir iş deme, yemyeşil bir dal kırılmış gibi gelir içerideki adama."

Sevim diyor ki: Uzun süre mahpusta yatanların çoğunun başına gelebilirmiş bu. Dışarıdaki sevdikleri mahpustakileri unutturunmuş bir zaman sonra.

Sen de beni unutur musun İnci?

Geçen gün Hacer, sigara verdi bana.

"Sen erkeksin, erkek adam sigara içer," dedi.

Önce öksürdüm. Sevmedim. Sonra alıştım. Kadınların hoşuna gitti sigara içmem. Gelip gelip baktılar. Sonra Nevin gördü, bağırdı:

"Çabuk at o sigarayı!" diye; sigarayı çekip uzağa fırlattı.

Ağlamaya başladım ben.

"Sigara zararlıdır, bir daha içtiğini görmeyeyim," dedi Nevin.

Ama o kendi de içiyor! "Sen de içiyorsun," deyince, "Senin ciğerlerin daha küçücük," diye payladı beni. Ama Nevin o kadar çok içiyor ki!

"Senin ciğerlerin kendinden daha mı büyük yoksa," dedim.

Yanıt vermedi bana.

"Bazen küçüksün, bazen de büyüksün," diyorlar. Kimi zaman, "Erkek oldun," diyorlar; kimi zaman da, "Ciğerlerin küçücük," diye azarlıyorlar. İnci, sence ben büyük müyüm, yoksa küçük müyüm?

Bakalım bu mektup eline geçecek mi? Filiz'le birlikte yazdık. Sen Filiz'i tanımazsın. Sizin koğuşa yeni geldi. Kitap okuduğu için getirmişler. Hani kitap okumak güzeldi? Ben buradan çıkınca kitap okursam beni yine getirirler mi? Ben de o zaman kitap okumam. Sen artık hiç kitap okumuyor musun? Bazen seni çok özlüyorum. Keşke kitap okusa da geri gelse diyorum. Ama o zaman annen üzülür. Sen yine de okuma istersen. Belki ben senin yanına gelirim.

Hoşça kal İnci.

15 Eylül

Anlaşılan Filiz'le birlikte yazdığımız mektubu almadın. Alsaydın cevap yazardın bana. Geçen gün kızlara kartın geldi. Çok sevindiler.

Çay sofrasına toplandık sizin koğuşta. Hep birlikte okuduk kartını. Kızlar öyle yapıyorlar yine. Sen varken olduğu gibi. Çay içerken mektup ve şiir okuyorlar. Çay saatinde sizin odaya gitmeyi çok seviyorum. Annemin yaptığı çay o kadar hoşuma gitmiyor. Çoğu zaman annemle ikimiz içiyoruz. Sizdeki gibi eğlenceli olmuyor.

Dün annem, yeni gelen Seher Teyze ile gelini Ayşe'yi çaya çağırdı. Seher Teyze komşularıyla kavga etmiş. Kocasını, iki oğlunu, gelini Ayşe'yi... hepsini birlikte getirmişler buraya. Komşusu, Seher Teyze'ye küfretmiş. Tam küfrederken komşunun ayağı taşa takılmış. Bahçede kaynayan çamaşır kazanının üzerine düşmüş. Kazan devrilmiş. Her yanı yanmış komşu Fatma Hanım'ın. Sonra kavga çıkmış. Böyle anlatıyor Seher Teyze. Ama komşuları onu şikâyet etmişler. Demişler ki: Suyu o döktü Fatma'nın başından aşağı. İftira ettiler, diyor Seher Teyze.

Sonra ben Ayşe'yi sizin koğuşa götürdüm. Ayşe ağladı. Dedi ki kızlara: Suyu Seher Teyze dökmüş sahiden. Ayşe de iftira mı ediyor İnci? Hem iftira ne demek?

Bu sözü çok söylüyorlar. Ayten'le Melahat da iftiradan gelmişler. Ayten'i kocası şikâyet etmiş, başkasıyla evlenmek istiyor diye. Melahat'ı da çalıştığı evin hanımı. Kolyesini çaldı diye. Üst koğuşta iftira diyorlar. Ama alt koğuşta sizin kızlara başka türlü söylüyorlar. Ayten'i çok dövüyormuş kocası.

"Çekecek halim kalmadı. Ayrılacağım ondan. Zaten istemeden verdiler beni. Şimdi sevdiğim biriyle neden evlenmeyeyim? Benim de yüzüm gülmesin mi," diyordu Zeynep'e.

Melahat da kolyeyi sahiden aldığını söylüyordu Nevin'e bir keresinde. İftira yalnızca annemlerin koğuşunda mı yetişiyor İnci? Ben sorunca, sen daha küçüksün, anlamazsın, diyorlar.

Geçen gece yatağım ıslanmıştı yine. Annem kızdı.

"Koca herif, utanmıyor musun yatağa işemeye!" diye azarladı beni.

Ama ben işememiştim ki! Hani Miki'li bir külotum var ya. İşte o Miki işemişti. Annem bana iftira etti, di mi İnci?

1 Ekim

Bu sabah her zamanki gibi sayıma kalkmıştık. Bizi her sabah ve her akşam neden saydıklarını çok merak ediyorum. Zeynep'e sordum. Kaçmayalım diyeymiş. Nasıl kaçabiliriz? Avlumuzun her yanı yüksek duvarlarla çevrili. Duvarların üzerinde de dikenli teller var. Hem de köşelerinde nöbetçiler bekliyormuş. Kaçmaya çalışan olursa vururlarmış. Yine de her sabah ve her akşam hepimizi avluya çıkartıp sayıyorlar.

Tabii beni saymıyorlar. Ben ya Nevin'in ya da Filiz'in kucağında çıkıyorum sayıma. Terliklerimi bulabilmişsem yürüyerek de çıkıyorum bazen. Eskiden senin kucağında çıkardım. Sen başka çocukları da kucağına alıyor musun İnci? İstersen alma. Belki onlar hâlâ çişlerini altlarına kaçırıyorlardır. Üzerini kirletirler senin.

Bu sabah sayıma Filiz'in kucağında çıkmıştım. Sayımdan sonra, "İçeriye girmeyeceksiniz," dediler. Arama yapacaklarmış.

"Ne arayacaklar?" diye sordum Filiz'e.

"Zararlı bir şey var mı diye bakacaklar," dedi.

Benim çok uykum vardı. Hava da soğuktu. Yatağıma dönüp biraz daha uyumak istiyordum. Ama arama yapılırken koğuşlara girilemezmiş. Filiz sırtıma hırkasını örttü. Bu sefer de ayaklarım üşüdü.

Ayaklarıma da Seher Teyze'nin başörtüsünü sardılar. Uyuyakalmışım Filiz'in kucağında. Derken müthiş bir bağırtı ile uyandım. Korkudan ağlamaya başlamışım. Filiz hemen susturdu beni. Bağıran, arama için gelen beyaz saçlı amca idi. Elinde bir kitap sallıyordu. "Kimin bu kitap?" diye avaz avaz bağırıyordu.

Zeynep ileri çıkarak,

"Benim," diyecek oldu.

Amca, Zeynep'in sözünü bitirmesini beklemeden,

"Sen bizimle alay mı ediyorsun?" diye gürledi.

Zeynep bir şeyler söylemeye çalıştı, ama amca izin vermedi.

"Çabuk geç yerine, senle sonra görüşeceğiz," diyerek Zeynep'i yerine yolladı.

Sonra amca makas istedi. Anahtarlı teyze koşarak geldi. Beyaz saçlı amcanın karşısında iki büklüm oldu.

"Koğuşlarda kesici alet bulunmaz, emir buyurursanız odun kesmek için kullandığımız baltayı getirelim," dedi.

O zaman beyaz saçlı amca daha çok hiddetlendi.

"Balta, makastan daha tehlikeli değil mi? Bu ne biçim mantıktır! Bundan sonra koğuşlarda balta bulundurmak yasaklanmıştır. Hem balta ile kâğıt doğrayacak halimiz yok ya!" diye haykırdı.

Makas bulamayınca beyaz saçlı amca, onunla birlikte gelen ağabeylerden üçünü çağırdı.

"Bunu küçük küçük parçalar halinde yırtın çabuk," dedi.

Ama üç ağabey kitabı üç yanından yırtmaya kalkınca olmadı. Her biri bir yana çekiyor, kitap bir onun, bir ötekinin elinde kalıyordu. O zaman amca kızdı.

"Verin şunu bana," diyerek kitabı kaptı.

Her biri bir parçasını yırtabilsin diye kitabı üç parçaya bölmeye çalıştı. Ama kitap ciltliydi. Kalın bir kapağı vardı ve arkası iplikle dikilmişti. Beyaz saçlı amca kitabı yırtmaya çalışıp da yırtamayınca daha beter öfkelendi.

O sırada Zeynep yine elini kaldırdı. Bir şey açıklamak istediğini söyledi. Amca, Zeynep'in sesine kafasını kaldırıp hepimizin onu izlediğini görünce,

"Geriye dön!" diye bağırdı.

Kadınların tümü arkalarına dönüp duvarda ne var diye baktılar. Sonra herkes bir şeyler söylemeye, her kafadan bir ses çıkmaya başladı:

"Arkamızda bir şey yok!"

"Bir şey gerekliyse içeriden getirelim!"

"Yorulduk, oturabilir miyiz?"

"Rahmetli kocamın yadigârı altın bileziğimi içeride unutmuşum, ayağının altını öpeyim kaybolmasın."

Zeynep'in sesi bu gürültüde kaynadı gitti.

Konuşmalar daha da uzayıp gidecekti ama amca tekrar kükredi:

"Kesin, size geriye dön, dedim!"

Yine kargaşa başlayınca, amca, gardiyana, herkesi duvara baktırmasını söyledi. O da teker teker kadınların yüzünü duvara döndürdü. Annemlerin koğuşundakiler hep duvara döndü. Gardiyan sizin kızları da döndürmek istedi, ama onlar dönmediler. Bir de Selma Abla dönmedi.

Amca kitabı yere koydu. Ayağıyla kapağının üzerine bastı. Sonra bütün gücüyle kitaba asılarak kendine doğru çekti. O hızla kitap kapağından ayrılınca amca sırtüstü yere düşüvermez mi? Biz de kendimizi tutamayıp bastık kahkahayı. Amcanın

nasıl kızdığını görmeliydin İnci!

Ağabeyler amcayı kaldırmak için hemen yanına koştular, ama amca onlara da kızdı.

"Yerinize geçin!" diye bağırdı.

O zaman ağabeyler düzgün bir sıra oldular. Beyaz saçlı amca toparlanıp yerinden kalktı. Kitabı üçe parçaladı. Her bir parçayı bir ağabeye verdi.

"Yırtın bakalım," dedi.

Gardiyan teyzeye de emir verdi. Kadınlar tekrar yüzlerini avluya döndüler. Hep birlikte ağabeylerin kitabı ince parçalara yırtmalarını seyre başladık. Amca kendisi yırtma işine katılmadı. O, yırtılan her bir parçayı dikkatle izliyordu. Ara sıra biraz büyücek bir parça kopacak olursa,

"Şu parçayı tekrar böl," diye işaret ediyordu.

O zaman, onu yırtmış olan ağabey eğilip yerden alıyor ve daha minik parçalara bölüyordu.

Böylece yırtma işi tamamlandı. Kitabın içi yırtıldıktan sonra kapağı da minik parçalara bölündü. Gerçi kapak kalın olduğu için daha zor yırtılmıştı. Ama en sonunda kitap amcanın ayakları dibinde küçük bir yığın haline geldi.

O zaman amca büyücek bir zarf istedi. Onun istediği gibi bir zarfı koğuşta bulamadılar. Birisini idare binasına yollamak gerekti. Amca, ağabeylerden birini bu işle görevlendirdi. Anahtarlı teyze, anahtarıyla, avluyu idareye giden yoldan ayıran dış kapıyı açtı. Ağabey koşarak gitti. Az sonra elinde büyük, sarı bir zarfla geldi.

Beyaz saçlı amca, zarfın bir deliği, yırtığı var mı diye dikkatle denetledi. Sonra kâğıt parçalarının zarfa doldurulmasını buyurdu. Ağabeylerden biri zarfın ağzını açtı. Öbürü kâğıt yığınını zarfa doldurmaya başladı. Doldurma işi bitince zarfı saygıyla

amcanın eline verdiler.

Amca, başka kâğıt parçası kaldı mı diye yere bir göz attı. Sonra zarfın ağzını inceledi. Elini hafifçe tükürükleyerek zarfın kapağındaki yapışkan yere sürdü. Sonra parmağına baktı. Sonuçtan hoşlanmamış gibi bir ifade takındı.

"Burada zamk yok mu?" diye bağırdı.

Hacer, olduğu yerden bağırdı:

"İstersen diş macunu verelim."

Amca sinirlendi:

"Kim o haddini bilmez? Ben diş macunu mu istedim? Size zamk soruyorum, zamk!"

Oysa Hacer doğru söylüyordu. Ağlamaklı bir sesle açıklamaya çalıştı:

"Ama biz zamk yerine diş macunu kullanıyoruz. Hani gelen mektuplardaki pulların damgasını çamaşır suyuyla çıkardıktan sonra. O zaman pulun yapışkanı gidiyor. Biz de yollayacağımız mektuba diş macunuyla yapıştırıyoruz o pulları."

"Sus kız! Kuş beyinli! Mektuplarımızı da yasaklatacaksın!"

Seher Teyze böyle deyip dirsekledi Hacer'i.

Seher Teyze kocasıyla oğullarından mektup bekliyor her gün. Oğlu ona değil de Ayşe'ye yazdı önce diye çok kızdı. Seher Teyze herkese kızıyor zaten. Hacer sustu hemen. İyi ki sustu. Yoksa amca da çok kızacaktı galiba.

Koğuşta zamk bulunamayınca, amca, ağabeylerden birini idare binasına yolladı. Anahtarlı teyze yine kapıyı açtı. Bu ağabey de koşarak gitti. Az sonra elinde bir zamk şişesiyle geri geldi. Şişeyi amcaya uzattı. Kapağını açıp öyle vermesini söyledi amca.

Beyaz saçlı amca, özenle zarfın ağzına zamk sür-

dü. Sonra yine özenle kapadı zarfı ve kurusun diye elinde bekletti bir süre. O sırada gözüne çamaşır ipimizden artakalıp bir kenara atılmış bir parça ilişti. Ağabeylerden birine o ipi almasını söyledi. Ağabey ipi amcaya verdi. Amca da o iple ağzı yapıştırılmış zarfı iyice bağladı. Bağladıktan sonra zarfı elinde evirip çevirdi. Sonuçtan hoşnut kalmış olmalı ki zarfı vermeye razı göründü.

Zarfı, ağabeylerden uzun boylu olanına uzatarak,

"Götür bunu kalorifer dairesine, ateşin en kor kızıl yerine at!" dedi.

Anahtarlı teyze, şöyle bir öksürdü,

"Bizim burada soba yakarız," diye mırıldandı.

Amca bir an düşündü,

"Götürüp sobaya at o zaman!" dedi.

Ağabey zarfı koğuşumuzun sobasına atmak için içeriye yöneldi. Amca, birdenbire ağabeyin yolunu kesti. Dedi ki... Dedi ki... Ama ben şimdi amcanın ne dediğini sana söylesem sen bana yine kızacaksın.

"Ben sana küfretme dememiş miydim," diye paylayacaksın beni.

Amca hani o senin kızacağın şeyi söyledi. Sonra da dedi ki:

"Sana buranın sobasına mı at dedik? Ne olur ne olmaz. Bunlara güvenilmez. Bakarsın yine çıkarır, okurlar."

Gardiyan,

"Zaten koğuşların sobası aralık ayına kadar yanmaz. Yalnız idaredeki soba yanıyor şimdi," dedi.

Amca da,

"Götür o zaman, idaredeki sobaya at," diye ekledi.

Gardiyan, idareye giden kapıyı açtı. Uzun boylu

ağabey çıktı. O ağabey çıkınca beyaz saçlı amca başka bir ağabeyi çağırdı. Bu ağabeyin saçları sarıydı. Amca, sarı saçlı ağabeye dedi ki:

"Git bak bakalım, zarfı sobaya atacak mı?"

Gardiyan, idareye giden kapıyı açtı. Sarı saçlı ağabey çıktı. O ağabey çıkınca, beyaz saçlı amca, şişman bir ağabeyi çağırdı. Şişman ağabeye de,

"Git bak bakalım, şimdi giden önce gidenin zarfı sobaya atıp atmadığına bakacak mı?" dedi.

Sen bana, "Merak ettiğin her şeyi sor," derdin ya hani. Senin sözünü hatırlayınca Filiz'e artık yere inmek istediğimi söyledim. Filiz beni yere koyunca koşarak beyaz saçlı amcanın yanına gittim:

"Amca, o zarftan neden o kadar çok korkuyorsunuz?" diye sordum.

Beyaz saçlı amcanın yüzünün rengi birdenbire saçlarının rengi gibi oldu.

"Kimin bu piç?" diye avaz avaz bağırmaya başladı.

Amcanın neden kızdığını anlayamadım. Şakacıktan bağırıyor sandım bir an. Ellerimi ceplerimden çıkarmıştım. Ağzımda sakız yoktu. Küfür de etmemiştim. Yalnızca merak ettiğim için sormuştum. Kızacak bir şey yapmadığım için bir kez daha sordum:

"O zarfın içindeki kitap parçalarından neden o kadar korktuğunuzu sormuştum amca!"

Amca yerinde zıplamaya başladı. Önce beyazlaşan yüzü şimdi kıpkırmızı kesilmişti.

"Bu piç kimin diyorum, çabuk annesi çıksın ortaya!"

Anneme baktım. Tir tir titriyordu. O zaman beyaz saçlı amcanın şaka yapmadığını anladım. Annem güçlükle ileriye doğru bir adım attı. Duyulur

duyulmaz bir sesle,

"Benim," diyebildi.

Beyaz saçlı amca,

"Kim sokuyor bu saçma sapan fikirleri bunun aklına?" diye gürledi.

Annem de,

"Vallahi ben sokmuyorum," diye geveledi.

Amca hiç yumuşamadı:

"Ben onu bunu bilmem. Bir daha bu piç ağzını açarsa, sen başka cezaevine gidersin. O da soluğu ıslahevinde alır, anlaşıldı mı?"

Annem biraz ferahlamış gibiydi. "Anlaşıldı," dedi duyulur duyulmaz.

O sırada şişman ağabey geri geldi.

"Zarfın sobaya atılıp atılmadığına bakılıp bakılmadığına bakılmıştır," diyerek yerine geçti.

Sonra sarışın ağabey geldi.

"Zarfın sobaya atılıp atılmadığına bakılmıştır," diyerek yerine geçti.

En son uzun boylu ağabey geldi.

"Zarf sobaya atılmıştır," diyerek yerine geçti.

Herkes yerli yerini alınca amca hepimizi süzdü:

"Anlaşılan burada kimsenin uslanmaya niyeti yok. Bu seferlik iki günlük havalandırma yasağı vermekle yetiniyorum. Gelecek sefer hepinizi en uzak, en berbat yerlere sürgün yollarım. Dünyanın kaç bucak olduğunu anlarsınız. Burayı mumla ararsınız. Ona göre düşünün. Aklınızı başınıza toplayın!"

Böyle bağırarak ayaklarını yere vurdu. Döndü. İdareye giden kapıdan hızla çıktı. Ağabeyler de ayaklarını hızla yere vurdular. Döndüler. Aynı kapıdan hızla çıktılar.

Onlar çıkınca annemin yanına koştum.

“Anne, piç ne demek?”

“Gösteririm sana şimdi! Sen bir daha soru soracak mısın?”

Annem terliğini çıkardı. Peşimden kovalamaya başladı.

Nevin’e sığındım.

Annem, Nevin’e de kızdı:

“Bırak da kemiklerini kırayım. Bırak! Zaten hep siz şımartıyorsunuz. Her şeyi sor diye aklına koyan da sizsiniz...”

Sevim bizim koğuşa geldi de bu mektubu öyle yazdık. Annem aşağı koğuşa bırakmıyor beni.

3 Ekim

İki gündür çok sıkıldım. Kapı kilitli olduğu için avluya çıkamadık. O kadar olsa yine iyi. Annem beni sizin odaya da yollamadı.

"Bu gidişle sen de onlara benzeyeceksin! Sonun burası olacak!" diye bağırıp çağırdı bana.

"Sen onlara benzemiyorsun, sen niye buradasın?" diyecek oldum.

"Bak, yine soru soruyor. Sen bir daha bir şey soracak mısın? Alayım mı seni ayağımın altına?" diye yine dövmeye yeltendi.

İki gün sonra avlu kapısı açılınca annemin sinirleri de biraz yatıştı. Zaten iki gün bütün kadınların sinirleri de çok bozuktu. Herkes birbiriyle kavga etti. Çamaşırlarımız da birikti. Islak çamaşırlar koğuşta kaldığı için her yan buhar oldu. Çoğumuz nezle olduk. Soba da yanmıyor. Öksürüp duruyoruz.

Kapının açıldığı gün annem avluya çamaşır asıyordu. Nevin annemin yanına gitti. Bir şeyler konuştular. Annem güldü. Nevin'le sarılıp öpüştüler. Sonra Nevin bana seslendi:

"Seni özledik Barış. Bize hiç uğramıyorsun artık."

Ben tam, "Annem izin vermiyor," diyecekken annem,

"Hadi Barış. Bak seni bekliyorlarmış. Niye git-

miyorsun?" demez mi!

Annemi çok seviyorum. Ama bazen onu anlamak zor oluyor. Nevin'e söyledim. "Annen çok üzülüyor, annene anlayış göstermelisin," dedi. Hep çocuklara mı düşer annelere anlayış göstermek, İnci?

Belki yeniden yollamaktan vazgeçer diye anneme hiç sesimi çıkarmadım. Soluğu sizin odada aldım. Orası tertemiz. Ne güzel! Yerlerde kilimler, ranzaların üzerinde örtüler var. En çok da minderlerle oynamayı seviyorum. Senle minder kavgası yapardık hani! Annemlerin koğuşu sizinkine hiç benzemiyor. Herkes kendi ranzasında oturuyor. Yemeklerini de ayrı ayrı yiyorlar. Oysa sizin kızlar ortaya sofra kurup hep birlikte yiyorlar.

Zeynep'e sordum, "Siz neden hepiniz aynı sofrada yiyorsunuz?" diye.

"Biz her şeyimizi paylaşmayı severiz," dedi.

Tıpkı senin dediğin gibi. Paylaşmak kötü mü İnci? Sevim diyor ki: Siz hepiniz paylaşmayı sevdiğiniz için buradaymışsınız. Paylaşmayı sevmeyenler kapatıyormuş sizi buraya. Çok anahtarlı amca senin mektubundaki paylaşma sözüne kızmıştı. O mu kapattı sizi buraya?

7 Ekim

Geçen hafta sana yazdıklarımı hatırlıyor musun? Beyaz saçlı amca bir kitap yırttırmıştı hani...

Bugün gözlüklü bir amca geldi koğuşumuza. Daha önce de bir kez gelip okuma-yazma bilmeyen kadınların listesini çıkarmıştı sen buradayken. Cezaevinin öğretmeniymiş. Hem de kütüphaneye bakıyormuş.

"Kütüphanenin kitabını ne yaptınız?" diye sordu Zeynep'e.

Kızlar, kitabın parçalanarak bir zarf içinde yakılmaya yollandığını söylediler.

Gözlüklü amca inanamadı:

"Nasıl olur? O kütüphanenin kitabı. Cezaevi kütüphanesinde de yasak kitap bulunacak değil ya!" diyerek şaştı kaldı.

Kızlar ellerini çaresizce iki yana açtılar. Olan Zeynep'e oldu. Cezaevi kitabını yitirdiği için onu idareye çağırdılar. Ona ceza bile verdiler. İki hafta görüşe çıkamadı. Hem de annesi gelmişti. Çok uzaktan. Görüş yerinde çok ağladı.

"Yoksa kızıma bir şey mi oldu? Şöyle uzaktan olsun bir göreyim yavrumu," diye yalvar yakar oldu.

Ama izin vermediler.

İnci, ben hiç anlayamadım. Nevin'e, Filiz'e sordum, anlatamadılar. Nuran'la Sevim de yanıt vere-

mediler. Zeynep zaten kızıyor o kitabı sorunca. Sen anladın mı Zeynep'e neden ceza verdiklerini?

Kitabı Zeynep yitirmedi ki! Üstelik beyaz saçlı amcaya o kitabın kütüphaneden geldiğini söylemeye çalıştı o kadar; izin vermedi amca. Kütüphanenin kitabını yırttığı için beyaz saçlı amcayı cezalandırmaları gerekmez miydi?

Gözlüklü amca bize öyle söylemişti. Kütüphanenin kitabına zarar veren ceza görür demişti. Beyaz saçlı amcaya da ceza vermişler midir?

Şimdi gidip dişlerimi fırçalayacağım. Fırçalamazsam Selma Abla'nınkiler gibi olurmuş. Selma Abla söyledi.

"Sen fırçalıyorsun, seninkiler neden siyah siyah?" diye sordum.

Sigara içtiği içinmiş.

"Madem öyle, neden sigara içiyorsun?" dedim, ama yanıt vermedi.

"Hadi bakalım, uyku saatin geldi," diye payladı beni.

Selma Abla kızınca iki kaşının ortasında bir çizik oluyor. Ben çok soru sorarsam o çizik derinleşirmiş. Öyle diyor.

Bazen kızlar da yanıt vermiyorlar sorularıma.

"Sen daha küçüksün, anlamazsın," diyorlar.

O zaman kime sorayım İnci?

Beyaz saçlı amcanın o zarftan neden o kadar korktuğunu biliyor musun? Kızlara sordum, birbirlerine baktılar. Ancak büyüyünce anlayabilirmişim. Ben ne zaman büyüyeceğim İnci?

İşte yine bağırıyor Selma Abla. İyisi mi ben gidip dişlerimi fırçalayım. Kızdırmayım onu daha fazla. Alnındaki çizik derinleşir sonra.

10 Ekim

Selma Abla bana kazak örüyor. Üzerinde kuşlar var. Sahici gibi. Minik İbo'ya da örecek. Ama önce bana örüyor.

Kazağımın kuşunu örerken yanında oturayım mı, diye sordum. Gürültü yapmazsam oturabilirmişim. Ben çok soru sorunca başı ağrıyormuş. Bir tek soru sorayım, ona yanıt verirsen başka sormam, deyince kabul etti. Ben de hani o kitabın niye yırtılıp yakıldığını sordum. Merak etti öğrenip ne yapacağımı.

"İnci'ye anlatacağım," dedim.

Güldü o zaman. Dedi ki:

"Bir gün birlikte yazarız."

"Nasıl olsa mektuplarım onun eline gitmiyor, ama ben yine de yazmak istiyorum," dedim.

"Ben memurluktan geldim. Demir kapılara takılmasın diye nasıl mektup yazılacağını az çok bilirim. Sen bekle hele," diye gülümsedi.

Selma Abla örgü örmediği zaman güldüren kitaplar okuyor. Bazen kızlara da okuyor. Hep birlikte gülüyorlar o zaman. Ama ben anlayamıyorum neye güldüklerini.

Selma Abla başına gelenleri anlatırken de gülü-

yorlar. Haksızlık yapan bir amirini şikâyet etmiş. Ama amirini değil, onu getirmişler buraya. Selma Abla hem anlatıyor, hem gülüyor. Hem de,

"Güleriz ağlanacak halimize," diyor.

Selma Abla gülünce alnındaki çizik kayboluyor. Hem de çok güzelleşiyor o zaman. Bu mektubu Sevim'le yazdık. Belki gelecek sefere Selma Abla ile yazarız. "Demir kapıları ancak gülmeceyle aşıp İnci'ye ulaşabiliriz," diyor Selma Abla. Gülmece, anahtar mı İnci?

15 Ekim

Aziz ve değerli büyüğüm İnci,

En kutsal görevim büyüklerimi saymak ve küçüklerimi sevmek olduğundan saygıda kusur etmeyerek işbu mektubu yine saygıdeğer bir büyüğümün yardımlarıyla yazmaktayım.

Cezanı tamamlayarak çıkmış olman biz geride kalanların en büyük bir tesellisidir. Devletimizin bizleri de buradan kurtaracağı günleri beklerken kendimizi ıslah etmeye çalışıyoruz.

Bizim için faydalı olanla zararlı olanı birbirinden tefrik etmede büyüklerimiz bize yardımcı oluyorlar. Geçenlerde, bizim için zararlı bir kitap olan "Antikomünist Mücadele" gözlerimizin önünde imha edildi.

Gerçi "antikomünist", komünizme karşı demekmiş. Fakat nihayet o da bir çeşit komünizm... Komünizmin her çeşidinin zararlı olduğunu büyüklerimiz daha önce defaatle tekrarlamışlardı. Bu bakımdan kitabın yırtılarak yakılmaya gönderilişini ibretle seyrettim.

"Antikomünist Mücadele"nin cezaevi kütüphanesine kadar girebilmesi, kökü dışarıda zararlı ideolojilerin nerelere kadar sızabileceğini göstermesi bakımından da ayrıca düşündürücü.

Bizim için zararlı olan bir kitabın biz okumadan

imha edilmesinde büyük isabet var. Neyin zararlı, neyin zararsız olduğunu biz kendimiz tespit edecek olduktan sonra büyüklerimize ne gerek kalır?

Ben de büyüyünce zararlı kitapları imha edeceğim. Dünyanın en medeni milletlerinden biri olan Almanların 1933 ve 1938'de meydanlarda yığınlar halinde kitaplar yakmaları, kitap yakmanın muasır medeniyet seviyesine varmak için ne kadar önem taşıdığını gösteriyor.

Almanların zararlı kitaplardan sonra zararlı insanları da yakmış olmaları ne kadar isabetli! Büyüklerimin bana göstereceği zararlı kitapları ve zararlı insanları yakabilmek için bir an önce büyümeye can atıyorum.

Bu arada büyüklerime saygıda kusur etmiyorum. Senin de büyüklerine saygıda kusur etmeyeceğini ve tekrar buralara düşmene sebebiyet verecek bir saygısızlıkta bulunmayacağını temenni ederek saygıyla ellerinden öpüyorum.

Hürmetkârın,
Barış

1 Kasım

Selma Abla'nın yazdığı, "Aziz ve değerli büyüğüm," diye başlayan mektubu almışsın. Hem de çabucak. Sevindim.

Ama çok güldüğünü yazıyorsun. Onun nedenini anlayamadım. O mektupta gülünç bir şey var mıydı? Hem sen "aziz ve değerli büyüğüm" değilsin ki! Sen İnci'sin. Zaten ben oradaki sözlerin çoğunu bilmiyordum. Mektubu da anlamamıştım. Hiç de komik gelmemişti bana.

Sana yolladığım o kadar mektubun içinden bir Hacer'in, bir de Selma Abla'nın yazdıklarını aldın demek. Belki de yalnızca benim anlayamadığım mektuplar geçiyordur demir kapıları...

3 Kasım

Yine akşam oldu işte. Hiç sevmiyorum akşamları. Gün batarken sayıyorlar bizi. İçeri sokuyorlar sonra. Kapıyı da kilitliyorlar üzerimizden. Koğuştan avluya açılan demir kapıda minicik bir mektup deliği var. En son Safinaz'la ben kalırız o deliğin başında. Boşalan avluya bakarız bir süre. Gardiyanlar avlu merdivenlerini çıkıp idareye giden dış kapıyı da kapatırlar. Akşamı götürürler anahtarlarıyla birlikte. Yıldızları da...

Safinaz başının üzerinde yıldız görmeyi, çocuklarından bile çok özlemiş. Sen şimdi başının üzerinde yıldız görebiliyor musun İnci?

Safinaz daha çok uzun zaman başının üzerinde yıldız göremeyecekmiş. Bazen gözümüzü kapıdaki deliğe uydurup akşam göğüne bakmaya çalışıyoruz. Bir yıldız görebiliyoruz ara sıra. Ama çok minik görünüyor akşam göğü. Bizim göğümüzün yalnızca gündüzü var. Senin göğünde akşam oluyor mu İnci?

Safinaz yine akşam göğünü görebildiğinde çocukları kocaman olacaklarmış. Belki o zamana çocuklarının çocukları bile olabilirmiş. Ancak Gülsüm Ana'nın yaşında olduğu zaman çıkabilecekmiş buradan. Bazı akşamlar çok kederlenince türkü söylüyor. Sesi güzel oluyor türkü söylerken.

Safinaz akşam göğünü neden ancak Gülsüm

Ana'nın yaşına gelince görebilecek? Ona sordum. Dedi ki: "Sevda yüzündendir." Sevda kötü bir şey mi İnci?

Bu akşam hiç istemedim içeriye girmeyi. Çok güzeldi hava. Kuşlar ötüyordu gün batarken. Avlunun bir kenarından görünen kavak ağacının en tepe yaprakları var ya... Oraya vurmuştu güneş. Bir de kuşların kanatlarına. Güneşin batışı çok güzel olurmuş, öyle mi? Ben hiç görmedim batışını. Doğuşunu da görmedim.

Nevin diyor ki: Kuşlar bizim için yakalıyormuş güneşin son ışıklarını. Biz günbatımını onların kanatlarında görelim diye. Kuşları çok seviyorum o yüzden. Bir de uçakları. Uçaklar da yakalıyor güneşi bizim için bazen.

Bu akşam yine kuşların kanadında batıyordu güneş.

"Biraz daha bakalım," dedim.

"Olmaz," dedi anahtarlı teyze.

Biraz geç kapatsın diye Zeynep de söyledi, ama olmazmış. Akşamı geciktirmezmiş. Sen akşamı geciktirebilir misin İnci?

15 Kasım

Bugün herkes eşyalarını topladı. O kadar eğlendik ki keşke sen de burada olsaydın. Dün akşam televizyondaki amca, "Af var," demiş. Sultan Teyze haber verdi. O her gece haberlere bakmaya gidiyor. Af çıkacak mı diye. Dün gece üst koğuştan bir tek o varmış televizyon odasında. Bir de sizin kızlar. Onlar her gece bakıyorlar haberlere.

Daha haber saati bitmeden Sultan Teyze geldi koşarak.

"Müjde, af var!" diye bağırarak girdi koğuşa.

Her yer karıştı birden.

Hacer su bidonunu aldı. Ters çevirip çalmaya başladı. Gülsüm Ana'nın torunu doğduğunu haber aldığımız zamanki gibi. Erkek torunu olduğunu öğrenince helva yapmıştı ya Gülsüm Ana. Ondan bile çok helva yaptı. Gülfidan'la Nergis göbek attılar karşılıklı. Annem de dansöz kılığına girip güldürdü herkesi.

Sizin kızlar da geldiler bizim koğuşa.

Gülsüm Ana,

"İnşallah size de çıkar kızlar, öyle mahzun durmayın boynu bükük," dedi.

Zeynep güldü o zaman:

"Size çıksa keşke, biz yine seviniriz. Ama yine düş kırıklığı var bu sevincin sonunda. Televizyonda

"af çıktı" demediler, "düşünüyoruz" dediler. Bu lafı o kadar çok söylediler ki! Bugüne kadar söylediklerinin henüz aslı çıkmadı ki, hemen bugün söylediklerini ciddiye alalım!"

Sultan Teyze kızdı o zaman.

"Kulaklarımla duydum. Yalan mı söylüyorum. Size af yok diye böyle yapıyorsunuz."

Az kalsın iş büyüyordu. Ama Hacer, bidonun tersini çalmaya başlayınca herkes tartışmayı unuttu.

Sultan Teyze beni çağırdı:

"Söyle bakayım, af çıkacak mı?" diye sordu.

Safinaz söylüyor hep, af çıkarsa Gülsüm Ana' nın yaşına varmadan buradan gidebilirmiş. Biz de çıkabilirmişiz af olursa. Çok istiyorum af çıkmasını o yüzden. Sultan Teyze sorunca,

"Çıkacak," dedim.

"Oh! Senin çıkacak diyen dillerini yerim ben," deyip bana bir şeker verdi.

Bugün sabahtan beri bizim koğuştaki kadınlar eşyalarını topluyorlar. Yataklarını denk yapıyorlar.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

Hepimiz evimize gidiyormuşuz. Öyle dediler. Annem çok neşeli. Babamın yolladığı küpeleri taktı. Keşke her gün af çıksa. Kimse bana bağırmıyor.

Bugün herkes eşyalarını açtı. Af çıkmadı. Televizyondaki amca yalan mı söyledi? Sultan Teyze diyor ki: Büyüklerimiz yalan söylemezmiş. Hem de yalan söyleyen adamı koskoca televizyona çıkarmazlarmış.

Filiz güldü o zaman,

"Az mı gördük televizyonda yalan söyleyenleri," dedi.

Ben yalan söyleyince sen çok kızardın İnci. Zeynep de çok kızıyor. Zeynep'e sordum:

"Yalan söyleyen adamı koskoca televizyona çıkarırlar mı?"

Çıkarırlarmış.

"Bana kızıyorsun yalan söyleyince. Ona kızmıyor musun?"

"Biz o yalanlara kızdığımız için buradayız," dedi Zeynep.

Sen de o yalanlara kızdığın için mi buradaydın İnci?

Sultan Teyze yine çağırdı bugün beni. Sordu, af çıkacak mı, diye. Ben de,

"Çıkmayacak," dedim.

Kızdı bana. Kovdu. Hem de küfretti. Ben de ona ettim. Zeynep duydu beni küfrederken. Ceza verdi bana yine. Bugün sizin koğuşa gidemeyecekmişim.

Ama Sultan Teyze'yi gördüm, kızların odasına gitti. Dilekçe yazdıracakmış Zeynep'e. Zeynep, Sul-

tan Teyze'ye niye ceza vermedi? Zeynep'e kızdım. Ona da küfretmek istedim ama etmedim. O zaman hiç almaz beni odalarına.

Canım çok sıkılıyor bugün. Sizin odadaki resimli kitaplara bakmak istiyordum, ama beni oraya almıyorlar. Hep Sultan Teyze'nin yüzünden. O bana küfretmeseydi ben de ona etmeyecektim.

Ben af çıkmayacak deyince Sultan Teyze de minik İbo'yu aldı kucağına. Ona sordu af çıkacak mı diye. Minik İbo daha konuşamıyor ki. Sağ ayağını kaldırırsa çıkacakmış af. Sol ayağını kaldırırsa çıkmayacakmış. Sultan Teyze dedi ki ona:

"Hadi bakayım, çıkacaksa kaldır sağ ayağını."

Eliyle dürttü İbo'nun sağ ayağını. İbo da ayağını salladı.

"Çıkacak işte, çıkacak! Çatlasın düşmanlar, çıkacak af."

Sultan Teyze parmağını şaklatıp oynamaya başladı. Ama kimse katılmadı ona. Bugün kimsenin keyfi yok. Herkes yatıyor. Annem de küpelerini çıkardı. Başı ağrıyormuş çok. Çatkı çattı başına.

Sizin kapının aralığından gördüm, kızlar kitap okuyordu. Zeynep okuyor, öbürleri de dinliyorlar. Nevin'le Filiz örgü örüyorlar bir yandan. Nuran'la Sevim de yün sarıyorlar. Selma Abla karavanadan gelen fasulyenin tanelerini ayıklıyordu. Yıkayıp piyaz yapacakmış kızlara.

Beni almadılar. Cezalıymışım. Kızdım ben de.

"Kitap okuduğunuz için size de ceza versinler de görün gününüzü," dedim. "Zeynep'e de ceza versinler. Televizyondaki yalanlara kızdığını duyarlarsa görür o gününü!"

Canım çok sıkılıyor İnci. Zeynep benle barışsa keşke!

Bugün ne oldu biliyor musun? Yeni müdür geldi. Herkesi avluya topladı.

"Ekipbaşınız kim?" diye sordu.

Zeynep ileri çıkıp,

"Benim," diye yanıtladı.

Müdür, Zeynep'i süzdü:

"Suçun ne?"

"Fikir suçu."

Fikir suçu ne demek İnci? Televizyondaki yalanlara kızmak fikir suçu mu?

Müdür, ters ters baktı Zeynep'e.

"Kütüphanenin kitabını kaybetmişsin sen!" diye bağırdı.

Zeynep kitabı kendisinin kaybetmediğini anlatmaya çalıştı, ama müdür dinlemedi. Birkaç gün önce Sümbül diye şişman bir kadın gelmişti koğuşa. Yüzünü çok boyuyor. "Müdür benim tanıdığım," diye övünüp duruyordu.

"Bundan sonra ekipbaşınız Sümbül Hanım olacak," dedi müdür.

Zeynep, karşı çıktı.

"Beni koğuş seçti. Ancak koğuş istemezse ekipbaşılığını bırakırım!"

Nevin de,

"Biz koğuş olarak ekipbaşımızdan hoşnuduz,"

diye Zeynep'i destekledi.

Müdür onu dinlemedi. Filiz ortaya atıldı o zaman:

"Biz başka ekipbaşı tanımayız."

Müdür çok kızdı:

"Bundan sonra ekipbaşınız Sümbül Hanım'dır, anlaşıldı mı?"

Alt koğuştaki kızlar, bizim koğuşun kadınlarına baktılar. Ama, kadınların bir kısmı sustu. Bir kısmı da,

"Anlaşıldı müdür bey," dediler.

Sultan Teyze de müdürün elini öpmeye kalktı:

"Allah sizden razı olsun müdür bey."

Müdür gittikten sonra Gülsüm Ana, kızların odasına geldi. Ben de oradaydım. Zeynep'e dedi ki:

"Evladım biz senden hoşnuduz. Ama ne yapalım, müdüre karşı çıkılmaz. Sürgün ederler bakarsın. Çoluk çocuk perişan oluruz."

Zeynep, sırtını okşadı onun,

"Kabahat senin demeye de dilim varmıyor canım anacığım ama, bunca haksızlığa uğradığımız zaten bu yüzdendir. Biz birlik olmadıkça bize daha çok şey ederler," dedi.

21 Kasım

Bugün sizdeki çayın hiç keyfi yoktu. Ne şiir okudular, ne de mektup. Sümbül Hanım'ı konuştular hep.

Zeynep üzülüyor.

"Sözde beni seviyorlardı. Kimse sahiplenmedi," diye dertleniyor.

Nuran,

"Zaten ne yapsan yaranamazsın, en iyisi köşene çekilip her şeye boş vermek galiba," diye söylenip duruyor.

"Artık düşünmeyecek misin?"

Sesimi çıkarmasam fark etmeyeceklerdi beni. Görünce dışarı çıkarmak istediler. Bana göre değilmiş konuşacakları. Ama Selma Abla, "Bırakalım dinlesin merak ediyorsa," deyince izin verdiler.

Sevim, "Sümbül Hanım'ı dövelim," diye tutturdu.

Filiz de,

"Bizim ekipbaşımız yine Zeynep olsun. Sümbül Hanım'ı tanımayalım," diye savundu.

Ama Nevin karşı çıktı:

"Keskin sirke küpüne zararmış."

Filiz'e, keskin sirke, diyor Nevin hep.

Sevim alaya aldı Nevin'i:

"Sen hep üzüm kalacaksın."

"Sirkeye benzemeye çalışan ekşimiş üzüm olmaktan iyidir!"

Nevin böyle deyince somurttu Sevim.

Ben sizin çay sofrasını hiç bu kadar neşesiz görmemiştim. Canım sıkıldı. Neyse ki Selma Abla gülünç bir romandan bir parça okudu o sırada. Uzak bir köyü anlatıyormuş roman. İnsanlar kralın her dediğine iyi diyorlar. Tuhaf şeyler geliyor başlarına. Aynı bizim buraya benziyormuş. Kızlar öyle söyleyip bir yandan da güldüler. Ben anlamadım, ama onlar gülüyor diye ben de güldüm.

25 Kasım

Artık ekipbaşımız Sümbül Hanım oldu. Zeynep'i kızdırıyordum "Kepçebaşı," diye. Şimdi karavana gelince Sümbül Hanım geçiyor başına kepçe ile. Onu da kızdırmaya kalktım ilk gün şakacıktan. Ama, "Kepçebaşı!" diye bağırır bağırmaz kepçeyi kafama fırlattı.

"Ben senin eğlencen değilim," diye çok da küfretti bana.

Kepçebaşı demek, küfretmekten daha mı kötü *İnci*?

Sümbül Hanım yemek dağıtırken hiç Zeynep gibi yapmıyor. Zeynep herkesi sıraya sokar, yemeği herkese yetiştirmeye uğraşırdı. Sümbül Hanım yalnızca önce gelenlere veriyor. Sonra gelenlerin tabakları boş kalıyor. Annem önce gelse bile az koyuyor ona. İlk gün annem benim için bir kepçe daha istedi.

"Yolla piçini dışarı, zaten her gün kafamızı şişiriyor!" diye bağırdı Sümbül Hanım.

Beyaz saçlı amca gibi o da, "Piç," dedi bana. Piç ne demek İnci?

15 Aralık

Sümbül Hanım ekipbaşı olduğundan bu yana hiç rahatımız kalmadı. Sabahları erkenden bağıra bağıra uyandırıyor hepimizi. Gece de, "Yatın artık!" diye bağırıyor avaz avaz. Ama o kadar çok bağırıyor ki, uyuyanlar yeniden uyanıyor.

Ben bir kere uyanıp ağlamaya başladım.

Annem,

"Sus," dedi Sümbül Hanım'a.

Müdür gelince şikâyet etti annemi. Beni de etti.

Müdür de benim kadar büyük bir çocuğun burada kalmasının zaten artık sakıncalı olduğunu söyledi. Anneme de kızdı.

"Ekipbaşınızın sözünü dinleyin!" diye azarladı onu.

Annem çok ağlıyor ben gidersem diye. Ben buradan gitmek istiyorum. Ama annemi bırakmak istemiyorum. Sümbül Hanım'ı hiç sevmiyorum. Müdürü de hiç sevmiyorum.

20 Aralık

Dün sabah Sümbül Hanım yine uyandırdı hepimizi bağırarak. Üstelik bir yandan da dolap kapaklarına vuruyordu. Minik İbo'nun annesi çok kızdı. İbo hastaymış. Çok zor uyutmuş annesi onu. Gürültüye uyanan İbo ağlamaya başlayınca İbo'nun annesi Sümbül Hanım'a bağırdı.

Gülfidan'la Nergis de ondan yana oldular. İbo'nun annesiyle hemşeri oluyor onlar. Bir ağız dalaşı başladı. İş büyüyünce annem kızlara haber vermeye koştu. Zaten çok kızıyordu Sümbül Hanım'a.

"Hadi yukarı çıkıp dövelim," dedi kızlara.

En çok Sevim sevindi annemin önerisini duyunca. Hemen peşine düştü annemin. Nevin karşı çıkınca,

"Şimdiye kadar çoktan susardı dövseydik," diye terslendi.

Filiz de dövmekten yana oldu. Zeynep'le Nevin, önce bir duruma bakmak gerekir, dediler. Nuran yatıyordu zaten. Başı ağrıyormuş.

Bizim koğuşa gittik. Filiz'le annem, bir de Gülfidan'la Nergis Sümbül Hanım'ın üzerine yürüdüler. Nevin onları durdurmaya çalıştı, ama dinlemediler. Kadınların çoğu ranzalarının üzerinden bağırıp çağırmakla yetindiler. Bir kısmı da yorganlarını başlarından aşağıya çekip uyuyormuş gibi yaptılar. Yalnız

Sultan Teyze, Sümbül Hanım'dan yana oldu.

Sultan Teyze onu neden seviyor İnci? Oysa Sümbül Hanım'ın çamaşırlarını yıkıyor hep. Hem de şikâyet ediyor, çamaşırdan ellerim açıldı diye. Ama yine de ondan yana oldu.

Çok gürültü oldu. Gürültüye gardiyanlar geldi. Sümbül Hanım da üzerine yürüyenleri gösterdi birer birer. Annemi, Filiz'i, bir de Gülfidan'la Nergis'i. En çok Sevim istemişti Sümbül Hanım'ı dövmeyi ama sonradan ortadan kayboldu.

Annemle Filiz'i idareye götürdüler. Anneme ne yaparlar İnci? Ben çok ağlıyorum, ama annem geri gelmiyor.

21 Aralık

Annem dün gece gelmedi. Ben Nevin'le birlikte yattım. Nevin bana bisküvi verdi. Ama yiyemedim. Gece hep annemi gördüm düşümde.

Sabah sayımından sonra getirdiler annemi. Çürükler vardı kollarında. Her yanı ağrıyordu. Filiz'i daha sonra getirdiler. Başka cezaevine yollayacaklarmış. Çok üzüldüm. Sayımlarda beni kucağına alıyordu hep. Filiz de üzüldü. Annesi yaşlı. Onu yollayacakları cezaevi uzaktaymış.

"Annem oraya gelemez," diyor.

Filiz, anneme kırgın. Annem idarede demiş ki: Bizi Filiz zorladı Sümbül Hanım'ı dövmeye. Ama ben duymuştum. Öyle olmadı. Önce annem istemişti dövmeyi. Annem neden öyle söylemiş İnci? Öyle söylemese onu uzak cezaevine mi yollarlardı?

İyi ki annemi yollamadılar. O uzak cezaevine çocuk almıyorlarmış. O zaman beni ıslahevine koymak zorunda kalırlarmış. Ama keşke Filiz'i de yollamasalardı. Sümbül Hanım'ı dövmeselerdi keşke. Ona bir şey olmadı. Şimdi daha çok kızıyorum ona.

Nevin'e dedim ki:

"Keşke dövmeselerdi Sümbül Hanım'ı. O kaldı, Filiz gidiyor."

"İstemiş miydin dövmelerini baştan?"

"İstemez olur muyum, elbette istemiştim."

Nevin,

"Ben de çok istemiştim," deyince şaşırdım. Karşı çıkmıştı çünkü.

Sümbül Hanım şimdi daha edepsiz oldu. Onun daha edepsiz olacağını bildiği için mi karşı çıkmıştı Nevin?

Bir de en çok neye şaştım biliyor musun? Müdür bizimle konuşmaya geldi. Gözdağı verdi:

"Ekipbaşınızın sözünden çıkmak yok, yoksa en uzak cezaevlerini boylarsınız, karışmam!"

Gülfidan'la Nergis,

"Haklısın müdür bey," diye başlarını salladılar.

Ya İbo'nun annesi,

"Bize ekipbaşından gayrısı bağıramaz," demez mi?

Oysa Sümbül Hanım'a ilk kızan o olmuştu.

Hani bir oyun oynardık, her şeyin tam tersini söyleyerek.

Müdürle o oyunu mu oynuyorlar yoksa İnci?

2 Ocak

Yılbaşında çok eğlendik. Geçen yıl olduğundan bile daha çok. Belki de sen dışarıda bizim kadar eğlenmemişsindir. Kızlar pasta yaptılar bütün koğuşa.

Kakaolu bisküviyi iyice ezip sütle karıştırıyorlar. Sonra sade bisküvilerin arasına sürüyorlar. Aynen sahici pasta gibi oluyormuş. Öyle diyorlar. Ben pastanın sahicisini yemedim. Ama bunu çok seviyorum.

Herkese çok düşsün diye çok bisküvi koydular içine. Kocaman bir karton kutu bisküvi. Kızların elleri yoruldu bisküvi ezmekten. Zeynep, bizim koğuştakileri de yardıma çağırdı ama, kimse gitmedi. Gülsüm Ana'nın beli ağrıyormuş. Yatıyordu. Hacer cila sürüyordu tırnaklarına. Annem, Selma Abla'ya mektup yazdırıyordu. Sultan Teyze yine Sümbül Hanım'ın çamaşırlarını yıkıyordu. Gülfidan, Ayten'e fal bakıyordu. Seher Teyze'yle Ayşe yün sarıyorlardı. Melahat gazetenin fotoroman sayfasını okuyordu yine. İşte öyle... Herkesin bir işi vardı.

Sonra Zeynep şaka yaptı:

"Bisküvi ezmeye yardım etmeyene pasta yok," dedi.

Gülsüm Ana da seslendi yattığı yerden:

"Kimseye yedirmezsen o pasta senin boğazından geçmez, a kızım!"

Zeynep dedi ki o zaman:

"Ben de bisküvileri mektuplarımızı vermeyenlerden öfkemi çıkarmak için ezerim..."

"Yok mu başka öfkesi olan," diye çağrı yaptı Nevin.

O zaman o kadar eğlenceli oldu ki... Sultan Teyze çamaşırlarını bırakıp koştu: Af çıkarmayanın kafasını ezmeye... Annem de mektubunu bıraktı. Babam hani bir kadın yüzünden gelmiyormuş ya, işte o kadını ezdi bisküvi yerine. Gülsüm Ana bile kalktı. Onu şikâyet eden mahalle muhtarına beddualar okudu bisküvi ezerken.

Bisküvileri ezdikleri plastik leğenin başı öyle kalabalık oldu ki Hacer'e yer kalmadı. Onun ojeleri kuruyana kadar bütün bisküviler bitti. Zeynep'e yalvardı da bir paket daha bisküvi açtılar.

"Beni bu yollara düşürenin..." diye başladı Hacer.

Gerisini söylersem yine kızarsın bana. Küfretti. Bütün paketi ezdi. O kadar çok pastamız oldu ki hepsini bitiremedik. Keşke Filiz de olsaydı. Ama onu yılbaşı günü gönderdiler. Ağladım Filiz giderken. O da ağladı. Anneme veda etmedi. Filiz gittiği yerde pasta yemiş midir İnci?

7 Ocak

Yeni yıl için attığın kartı aldık. Koğuşun büyüğüdür diye Gülsüm Ana'ya yazmışsın. Çok sevindi. Beni özlemişsin. "Nasıl Barış?" diyorsun. Mektuplarımın hiçbirini almıyorsun demek.

Yeni bir kız geldi üst koğuşa. Hacer'den bile küçük. Hem Hacer gibi yüzünü boyamıyor. Adı Meryem. Zengin diye yaşlı bir adama vermişler. Ama adamın başka karısı varmış. O kadın şikâyet etmiş. O yüzden gelmiş Meryem. Annem dövdü onu gelir gelmez.

"Başka kadının üzerine nasıl gidersin?" diye vurdu.

Sizin kızlar annemle konuşmuyor şimdi. Annem de beni alt koğuşa bırakmıyor. Ama ben gizliden gidiyorum. Kızlar diyor ki: Meryem isteyerek gitmemiş o adama.

"Beni de büyüyünce istemediğime verirler mi?" diye sordum anneme.

Güldü:

"Sen aslan gibi olacaksın. Seni istemediğine verenin alnını karışlarım. Sana bir değil, iki gelin alırım."

Zeynep'e söyledim. İki gelin birden alırsam ikincisini buraya getirirlermiş. Meryem gibi. Annem o zaman onu da döver mi?

Meryem'in annesi yokmuş. Gülsüm Ana çok üzüldü ona.

"Ben de anasız büyüdüm. Anasızlığın ne olduğunu ben bilirim," diyor.

Meryem'in yatağı da yok. Gülsüm Ana'nın yanında yatıyor. Geçen gece Gülsüm Ana bana masal söylerken uyuyakalmışım. Saçlarım ıslandı uyandım. Önce annem ağlıyor sandım, her zamanki gibi. Sonra baktım, Meryem'miş.

Meryem meydancı olacaktı, ama hâlâ Zahide Ana yapıyor meydancılığı. Senle nasıl yardım ederdik Zahide Ana'ya? Ben farașı tutardım, sen de toz toprağı süpürürdün içine.

Meydancıya koğuştan para toplayıp veriyorlar. Sizin odayı kızlar yine kendileri temizliyorlar. Her gün birisi yapıyor, sırayla. Meydancı yalnız annemlerin koğuşunu temizliyor, ama kızlar daha çok yardım ediyorlar ona. Siz yalnız sofranızı değil, işlerinizi de paylaşırmışsınız. Sevim öyle diyor. Annemler neden paylaşmıyor İnci?

Zahide Ana gidince Meryem meydancı olacak. Hacer'in de parası gelmiyor, ama o meydancılık yapmıyor. Tırnak cilaları bozulurmuş. Sümbül Hanım'ın yemeğini pişiriyor şimdi. Sonra birlikte yiyorlar. Geçen gün gizlice bir köfte verdi bana. Sümbül Hanım görürse kızar, ama o ortada olmayınca Hacer bazen gizlice veriyor bana.

Meryem meydancı olunca ona da yardım ederim. Edeyim, di mi İnci?

20 Ocak

Kızlar bugün bütün koğuşa pasta yaptılar yine. Ben de onlarla birlikte bisküvi ezdim.

"Al sana, al sana," diye ezdim.

Annemin yaptığı gibi. Zeynep güldü bana.

"Kimin kafasını eziyorsun, söyle bakalım?" diye sordu.

"Mektuplarımı İnci'ye vermeyenin."

Ben böyle deyince daha çok güldü.

"Benim yerime de ez," demez mi?

İkimizin yerine de ezdim.

Kızlar bugün neden pasta yaptılar, biliyor musun? Sümbül Hanım gitti. Ama her zaman pastayı tahliye olanla birlikte yerdik. Bu sefer Sümbül Hanım gittikten sonra yedik. Ondan kurtulduk diye. Bütün koğuş çok sevindi o gitti diye. Hatta Hacer bile.

Bir tek Sultan Teyze üzüldü. Ama o da yedi pastadan. Zeynep takıldı ona:

"Şimdi Sümbül Hanım gelir de seni bu pastadan yerken görürse ne der?"

"Aman, geleceği varsa göreceği de var."

Tam o sırada dış kapı açılmaz mı? Kızlar şakacıktan bağrıştılar:

"Aaa... Yanlışlık olmuş. Sümbül Hanım geri geldi!"

Sultan Teyze pasta tabağını atıverdi bir kenara. Kapıya koştu karşılamaya. Ama kapı kantin torbaları geldiği için açılmış.

Torbaları görünce Sultan Teyze,

"Ben de kantine bakacaktım zaten," dedi.

Ama Sultan Teyze kantine bir şey yazdırmamıştı ki. Sümbül Hanım'la birlikte yiyordu, onun çamaşırlarını yıkadığı için. Şimdi parası yok. Kantinden alamayacakmış artık.

Sultan Teyze'nin burnu büyüyecek mi, diye baktım. Bir şey olmadı. Pinokyo, Sultan Teyze gibi yapsa onun burnu büyürdü, di mi?

27 Ocak

Sümbül Hanım gittiğinden beri ekipbaşımız yok. Karavana dağılırken çok kavga çıkıyor o yüzden. Herkes kendi almaya kalkıyor. Önce giden bütün etleri topluyor.

Dün yine Zeynep dağıttı yemeği, eskisi gibi. Sultan Teyze gelmedi yemek almaya. Herkes yemeğini yedikten sonra avaz avaz bağırmaya başladı:

"Beni aç bıraktılar. Bunun hesabını sorarım. Müdüre şikâyet edeceğim sizi!"

Kızlar,

"Gel, biz sana yiyecek bir şeyler verelim," dediler.

Ama o istemedi.

"Yemeğin bütün etlerini kendinize aldınız," diye bağırıp çağırdı.

Bütün etleri kendilerine almamışlardı. Ben gördüm. En çok eti bana koydular. Ben eti çok seviyorum diye. Zeynep anlatmaya çalıştı ama Sultan Teyze dinlemedi.

"Bizim de canımız var, biz de et severiz," diye üzerine yürüdü Zeynep'in.

Zeynep dedi ki: Ben büyüyecekmişim, benim çok et yemem gerekirmiş. O zaman küfretti Sultan Teyze ona. Zeynep de kendini tutamayıp vurdu. Sonra çok üzüldü. Öfkesine kapılmış. Öyle dedi.

Uzun uzun konuştular kızlar sizin odada. Ben de gitmek istedim. Ama almadılar.

Seher Teyze bile ayıpladı Zeynep'i. Büyüğe el kaldırılmazmış. Küçüğe el kaldırılır mı? Seher Teyze, Ayşe'ye vururken görmüştüm bir kez.

Ayşe'yi bugün salıverdiler. Ayşe'nin kocasını da. Seher Teyze çok ağladı gelini giderken. Ama ondan ayrıldığı için değil. Ayşe gitti de kendi kaldı diye.

Zeynep bugün yatağından hiç çıkmadı. Yemeği de dağıtmadı. Sevim dağıtmak istedi karavanayı. Ama o da hak geçmesin diye etleri sayarak koymaya kalktı. Gardiyanlar boş karavanayı almaya geldiklerinde Sevim hâlâ et sayıyordu. Sonunda Hacer'le Meryem kuyrukta beklemekten sıkıldılar.

"Yavan ekmek yeriz daha iyi," deyip gittiler.

Yemeği Sümbül Hanım dağıtırken en çok eti Sultan Teyze'ye koyuyordu. Sultan Teyze zaten çok büyümüş. Bir de gittikçe şişmanlıyor. Yusyuvarlak oldu. Onun daha bile çok büyümesi mi gerekiyor İnci?

2 Şubat

Yeni ekipbaşımız Selma Abla oldu. Yemeği o dağıtıyor artık. Sizin kızlar da yardım ediyorlar. Sırayla dağıtıyorlar. Kavga çıkmıyor şimdi.

Selma Abla annemlerin koğuşunda yatıyor, ama yemeklerini kızlarla birlikte yiyor. Keşke annem de onlarla yese.

"Biz neden sizinle yemiyoruz?" diye sordum Zeynep'e.

Paylaşmayı bilen herkes yiyebilirmiş sizinle. Annem öğrenmemiş henüz. Biz onun için yemiyormuşuz.

Zeynep, Sultan Teyze'ye vurunca, Selma Abla da üzüldü.

"Kızsak bile kızdığımızı belli etmemeliyiz," dedi.

Ama o da belli ediyor kızdığını. İki kaşının arasındaki yarık derinleşiveriyor.

Selma Abla'nın ekipbaşı olmasını kızlar istediler. Gülsüm Ana da çok istedi. Gülsüm Ana, üst koğuşta konuştu:

"Kızlar yemekte kimsenin hakkını kimseye geçirmiyorlardı. Meydancı parası toplarken kimseyi kayırmıyorlardı. İşlerimizi Selma Hanım'la birlikte onlar yürütsünler," dedi.

Nevin de konuştu:

"Müdür geldiğinde Selma Abla'yı önereceğiz. Karşı çıkan varsa şimdiden söylesin. Kendi aramızda tartışalım. Bizim sorunlarımızı müdür bizden daha mı iyi bilecek? Sümbül Hanım'ı gördünüz hepiniz. İkinci bir Sümbül Hanım istemiyoruz."

Böyle derken Sultan Teyze'ye baktı ters ters.

Sonra müdür geldi.

Avluda toplandık.

Müdür, "Ekipbaşı olarak..." diye söze başlayınca,

"Selma Hanım'ı istiyoruz!"

"Selma Abla olsun!.." diye bağırdı herkes bir ağızdan.

Sultan Teyze hastaymış. Avluya çıkmadı.

Müdür durakladı biraz.

"Siyasî suçlu musun?" diye sordu Selma Abla'ya.

Selma Abla, tek ayağını öne attı. Kaşının arasındaki yarık derinleşti iyice.

"Hayır," dedi.

Herkes ağızbirliği ettiği için Selma Abla ekipbaşı oldu.

Müdür gidince Sultan Teyze iyileşti hemen. Düş görmüş. Düşünde af çıkıyormuş. Hem de kızlara bile çıkıyormuş.

"Selma Hanım'la ikimiz kol kola çıkıyorduk şu kapıdan. Allah o günleri hepimize göstersin inşallah," dedi.

Karavanayı Nevin dağıtıyordu. Güldü:

"Af, karavana kazanına düşmüş olmasın Sultan Teyze," diye takıldı ona.

Af, karavana kazanına düşer mi İnci? Kuru fasulyeye ya da nohuda mı benziyor af?

20 Şubat

Melahat var ya... Bugün ne yaptı biliyor musun? Seher Teyze'yi korkutmak için tuvalete gizlenmiş. Ama tuvalete Seher Teyze yerine Ayten'in gireceği tutmuş. Melahat da, Ayten'e, "Sus!" diye işaret etmiş.

Tuvaletin lambası bozuktu yine. Karanlıkta Ayten, Melahat'ı görememiş. Yalnızca dişleri parlıyormuş Melahat'ın.

"Yetişin, tuvalette hayalet var!" diye bağırdı.

Hepimiz oraya koştuk. Koştuk ama korkudan kimse giremedi içeriye. Sonunda gardiyan geldi. Eline copunu da aldı. Gülsüm Ana,

"Aman dikkat et, hayalete cop işlemez," dedi.

Öyle deyince gardiyan geri durdu.

"Kız, kim var orada?.. Çıksın çabuk!" diye bağırdı.

Seher Teyze,

"Tövbe, tövbe. Ya hayaletin erkeğiyse," diye okuyup üflüyordu.

Melahat iyice korkmuş. Sesini çıkaramıyor. Aksırığı gelmiş. Aksırığını bile tutmuş. Sonra birdenbire aksırdı. En önde gardiyan kaçtı.

Sonunda Melahat çıktı tuvaletten süklüm püklüm. Sizin kızlar karşı çıkmasalar gardiyan copla vuracaktı Melahat'a.

Melahat hayalet miymiş? Kızlar olmasa ona cop işler miydi?

3 Mart

Sobalar artık yanmayacakmış. Havalar daha ısınmadı ama kömür bitmiş. Üst koğuşun sobasını Zahide Ana yakıyordu her gün. Artık soba yanmayacağını öğrenince sevindi. İşi azalıyormuş.

Odun taşırken Nevin'le ben ona yardım ediyorduk. Hani bir kere senle odun taşıyorduk. Benim göğsümde bir şey çalınıyordu da ben korkmuştum. Tencereler tıngırdıyor sanmıştım. Sen de gülmüştün bana. O çalan yüreğimmiş. Şimdi biliyorum artık.

Geçen hafta Nevin'le odun taşıyorduk yine. Sordum ona,

"Senin de yüreğin çarpıyor mu?" diye.

Çarpıyormuş. Herkesinki çarparmış. Ama kimininki aydınlık olurmuş, kimininki karanlık. Dışarıdan hangisinin karanlık, hangisinin aydınlık olduğu nasıl anlaşılır İnci? Nevin'e sordum:

"Dünyanın en zor işidir onu birbirinden ayırmak," dedi.

"Dünyanın en zor işi nedir?" diye Zahide Ana'ya sordum.

Islak odunla kâğıtsız soba yakmakmış. Nevin'in dediği, ıslak odunla soba yakmaktan bile daha mı zor?

Zahide Ana yakında gidecekmiş. Ama hiç sevin-

miyor. Kocası çok kötüymüş. Kocasını vurmak istedi diye buradaymış Zahide Ana. Çocuklarını da sevmiyor. O hiç kimseyi sevmiyor. Çok gençken bir sevdiği varmış. Vermemişler ona.

Kaçacaklarmış birlikte. Zahide Ana bohçasını almak için eve dönmüş. Eve dönünce ağabeyleri yakalayıp kilitlemişler onu. Hem de çok dövmüşler. Zahide Ana bir daha hiç kimseyi sevmemiş.

"Şimdiki sevdalar naylondandır. Sevdanın hası bizim zamanımızdaydı," diyor.

Annemin naylon gömleği var. Çamaşır ipimiz de naylondan. Naylondan sevda nasıl olur İnci?

15 Mart

Dün akşam çok korktuk. Erkek koğuşlarından birinde yangın çıkmış. Bizim koğuşa da gelirse diye telaşlandı herkes.

Annemlerin koğuşunu görmeliydin. Öyle bir curcuna oldu ki. Kadınların çoğu bağıra bağıra ağladılar. Sultan Teyze,

"Burada fare gibi kavrulacağız, yetiş af yetiş!" diye saçlarını yoldu.

Af, mahkûmlar kavrulacağı zaman yetişir mi İnci?

Meryem hep sessiz dururdu. O da çığlıklar atmaya, elbiselerini parçalamaya başladı birden. Herkes avlu kapısına koştu. Birbirlerini çiğnediler koşarken. Ayten yere düştü. Üzerine basmışlar onun.

Melahat eşyalarını toplamaya girişti hemen. Küpesi kaybolmuş. Onun telaşına düştü.

"Küpemi alan hemen versin!" diye bas bas bağırmaya başladı.

Gülsüm Ana gösterdi sonra. Kulağındaymış küpe.

Annem de Ayten'i kızdırdı:

"Erkek koğuşları yanıyor, seninki kebap olmuştur," dedi.

Ayten'in kocası, onun evlenmek istediği başka adamı da şikâyet etmiş. Burada erkek koğuşunday-

mış o da. Ayten bunu duyunca demirlere yapıştı:

"Yusufum! Yusufum!.. Beni koyup da nereye gidiyorsun?" diye çığlıklar atmaya başladı.

Bir yandan da dışarıdaki nöbetçilere sesini duyurmaya çalışıyordu:

"Yusufuma bir şey oldu mu?" diye.

Nevin'le Zeynep ortalığı yatıştırmaya çalıştılar, ama kimse dinlemedi onları. Ben de korkmuştum baştan. Ağlamaya başladım. Nevin kucağına aldı.

"Bir şey olmaz, korkma," dedi.

O zaman sustum.

Seher Teyze dedi ki: Yangın olunca kapıları açıp hepimizi dışarı salarlarmış belki. Bunu duyunca Meryem daha çok ağlamaya başladı:

"Benim gidecek yerim yok, sokaklarda mı kalayım?" diye.

Sümbül Hanım gibi çok boyanan biri gelmişti birkaç gün önce. Onun gibi şişman. Adı Aysel. Aysel Hanım,

"Ben seni götürürüm," dedi Meryem'e.

Gülsüm Ana çok kızdı o zaman.

"Onla gitmeyesin, sonra hakkımı helal etmem," diye telaşlandı.

O telaş arasında Gülsüm Ana'nın kesesi kaybolmuş. Nevin'e söyledi. Nevin dedi ki koğuşa:

"O kese kimin cebine girdiyse çabuk atsın tuvalet aralığına, yoksa arar bulursak hiç iyi olmaz onun için."

Biraz sonra Selma Abla gitti tuvalet aralığına bakmaya. Kese oradaymış. Sultan Teyze diyor ki, merdivenin altında bir yatır varmış. O almış keseyi. Sonra da tuvalet aralığına bırakmış.

Bir kere de annemin küpelerini almıştı o yatır. Ama o zaman Sultan Teyze'nin cebine koymuştu.

Ben hiç yatır görmedim İnci. Sen gördün mü?

Seher Teyze'nin oğlu da erkek koğuşlarından birinde. Ayşe'nin kocası olan değil de öbürü. Onu salmadılar daha. Oğluna bir şey olmasın diye mum yaktı yatıra hemen. Sultan Teyze de her mahkemeye gidişte mum yakıyor yatıra; buradan çıkabilmek için. Ama yatır onu çıkarmıyor buradan.

Yatırın her şeye gücü yeter mi İnci?

Sonra yangının söndüğünü öğrendik. Seher Teyze'nin oğluna da bir şey olmamış. Zaten yangın bile değilmiş. Yalnızca bir yatak tutuşmuş. Azıcık duman olmuş o kadar.

Seher Teyze dedi ki:

"Mahkemeye giderken de mum yakacağım bundan böyle. Bak, yatır nasıl kabul etti dileğimi. Korudu oğlumu. Benim kalbim temizdir. Yatır beni de gözetir. Salar dışarı."

Sultan Teyze kızdı o zaman:

"Sen bana kalbi pis mi demek istiyorsun?"

Seher Teyze alaya aldı onu:

"O küpeleri senin cebine yatırın koyduğunu sen külahıma anlat. Herkes can derdindeyken utanmadın mı Gülsüm Ana'nın kesesini almaya? Dışarıda yapıyorsun bu işi, bari kader arkadaşlarına yapma."

İkisi birbirlerinin saçlarına yapıştılar. Nevin zor ayırdı onları. Sultan Teyze'yle Seher Teyze birbirlerini gardiyana şikâyet ettiler. Gardiyan ikisine de vurdu copla. Nevin karşı çıkmak istedi ama, dinlemedi gardiyan onu.

Çok uykum var bugün. Hiç uyuyamadık dün gece. Sana yangını anlatalım diye Nevin'le yazdık bu mektubu. Yatır mektubumuzu sana getirse ne iyi olur di mi İnci?

20 Mart

Dün koğuşa yeni bir gardiyan kadın geldi. Ama öbür gardiyan gibi yaşlı değil. Çok genç. Belki senden bile gençtir İnci.

Yeni geldiği için herkes çaya buyur etti onu. Gülsüm Ana da çağırdı. Eğilip elini bile öptü yeni gardiyanın.

Nevin çok üzüldü o zaman. Sonradan Gülsüm Ana ile konuşurlarken duydum. Nevin sordu ona, niye elini öptü diye.

"Büyüğümüzdür," dedi Gülsüm Ana.

Ama o gardiyan Gülsüm Ana'dan çok genç. Senden bile genç. Gülsüm Ana neden ona "büyüğümüzdür" diyor İnci?

30 Mart

Bugün ne oldu biliyor musun? Annemle birlikte hastaneye gittim. Annem babamın kucağına vermişti de, babam bana köşeden simit almıştı ya hani. O zamandan beri ilk çıktım dışarıya.

Dışarısı ne kadar büyükmüş! Dışarısının gökyüzü de kocaman. Annemi üç tane ağabey götürdü hastaneye. Tüfekleri var hepsinin. Annem kaçarsa annemi vururlarmış. Ama annem kaçmadı.

Ağabeylerden biri hastanenin bahçesinde dolaştırdı beni. Sonra ne gördüm bil bakalım! Bir uçurtma!

İlk kez senle birlikte görmüştüm geçen yıl. Ben ne olduğunu bilememiştim de sen demiştin uçurtma diye. Kocamandı senle gördüğümüz. Bizim göğümüzdeydi hem. Bu seferki o kadar büyük değildi. Ama maviydi onun gibi. Ağabeye dedim ki:

"Bak, uçurtma kaçmış!"

"Hani bakayım! Nereden kaçmış?"

"Bizim göğümüzden kaçmış. Ama sakın onu vurma!"

Ağabeyin gözleri doldu ben böyle deyince. Bana simit aldı. Babam gibi.

Ağabey uçurtmayı vurmadı. Belki annemi de vurmazdı. O uçurtma nasıl kaçmış İnci?

5 Nisan

Artık benim de bir kuşum var. Hem de sahici bir kuş. Doğru söylüyorum. İstersen Nuran'a sor. Onunla birlikte bulduk. Avluya düşmüştü. Minicik. Titriyordu bulduğumuz zaman. Nuran avucuna aldı. Ben korktum önce. Kocaman gagası vardı. Gagası başından bile daha büyük. Isırır sandım. Ama öylece yattı.

Avlu duvarının oyuğuna yuva yapmış annesi. Yuvadan düşmüş. Nuran tüylerini okşadı. Bir şey yapmazmış. Benim avucuma verdi sonra. Onun göğsünde de tencereler tıngırdıyordu. Odun mu taşımış, diye sordum. Korktuğu için çarpıyormuş yüreği.

Hani bazen topal bir kedi geçerdi avlu duvarının üzerinden. Bir kere avluya bile inmişti de okşamıştım. Ben hiç ondan başka hayvan görmemiştim yakından. Çok sevindim kuşu bulunca.

Sizin koğuşa götürdük onu. Kızların hepsi başına toplandı. Yalnız kalırsa ölürmüş.

"Biz bakalım," dediler.

Nuran da dedi ki:

"O Barış'ın kuşu."

Minik bir kutu bulduk. Pamuk koyduk içine. Zeynep gagasını açıp mama verdi ona birazcık. Ama yutamadı. Ölürse diye çok üzülüyorum. Biraz alışır-

sa yemek yermiş. Ölmezmiş o zaman. Annesini özlüyormuş çok. Belki de babasını özlüyordur. Babası onu görmeye gelir mi İnci?

10 Nisan

Kuşum ölmedi. Benim elimden mama bile yiyor. Canlanıyormuş yavaş yavaş.

"Yaşayacak," dedi Nuran.

Hep benimle kalsın istiyorum. Ama biraz büyüyünce uçmak istermiş.

"O zaman beni bırakıp gider mi?" diye sordum.

Uçma zamanı gelince gitmesi gerekirmiş. Kuşlar tutsak yaşayamazlarmış. Ya çocuklar, İnci? Onlar tutsak yaşayabilirler mi?

Kuşumun adını Barış koydum. Minik Barış!

16 Nisan

Minik Barış beni tanıyor artık. Beni görünce cik cik yapıyor. Mama istiyor benden. Belki de beni babası sanıyordur.

Ben ona görüşe gidiyorum. Onu yuvasından çıkarıyorum. Simit alıyorum ona. Sahici simit yok burada. Ama şakacıktan simit alıyorum.

Nuran diyor ki: Ona uçmayı biz öğretecekmişiz. Annesi olmadığı için. Uçmayı öğrenince beni bırakıp gidecek. Ona uçmayı öğretmesem olmaz mı?

Kuşlar uçmak istermiş, kayısı çekirdeği de büyümek... Öyle dedi Gülsüm Ana. Gülsüm Ana evinin önündeki ağaçları çok özlemiş. Islak pamuğa kuru fasulyeler koymuştuk. Onlar filizlendi. Gülsüm Ana onlara bakıp içini çekiyor. Ağaçlarını anlatıyor bana. Kocaman bir kayısı ağacı varmış bahçesinde. Çiçek açarmış bu mevsimde.

Bizim avlunun kenarından görünen kavak ağacının tepesi hiç öyle çiçeklenmiyor. Hiç çiçekli bir dal görmedim ben.

Gülsüm Ana'yla birlikte kayısı çekirdeği ektik bir kutuya. Avluyu süpürüp topraklarını biriktirmiş bir zeytinyağı kutusuna. Para kesesinde ağacının ilk meyvesinden bir kayısı çekirdeği saklarmış yıllardır. Onu ektik işte.

"Ne zaman büyümeye başlar?" diye sordum.

"Senin kuşun uçunca," dedi Gülsüm Ana.

Benim kuşum uçunca kayısı çekirdeği uç verecekmiş yeşil yeşil. Fasulyeler gibi.

Gülsüm Ana'ya sordum, o ağaç da onun mu olacak, diye. Suyunu ben verir, ben bakarsam benim olurmuş.

Artık çok üzülmüyorum kuşumun uçacağına. Kayısı çekirdekleri uç verecek o zaman. Ben de ona bakarım. Ona su veririm. Kuşum bana görüşe gelir mi o zaman? Ağacım büyürse onun dalına konar belki.

22 Nisan

Barış'a uçma öğretiyoruz.

Ben ranzanın üzerine çıkıyorum. İkinci katına. Barış'ı avucuma alıyorum. Yavaşça bırakıyorum aşağıya. Nuran da iki elini açıp yakalıyor. Önceleri çok hızlı düşüyordu. Şimdi kanatlarını açmaya başladı yavaş yavaş. Yakında uçarmış.

Sabahları kapı açılır açılmaz kayısı çekirdeğine bakmaya gidiyorum. Toprak dümdüz duruyor daha. Ya ağacım yeşermezse, kuşum uçunca ben kime su veririm?

25 Nisan

Barış uçtu bugün azıcık. Ama ondan bile daha güzel bir şey oldu. Barış'ın annesi geldi görüşe. Güneş alsın diye avluya çıkarmıştık onu. O sırada üzerimizde büyük bir kuş uçmaya başladı. Tam avlunun üzerinde dönüp durdu.

Nuran dedi ki: Barış'ın annesiymiş. Bizden korktuğu için inemiyormuş yanına. Ama sonra, ne olursa olsun deyip indi. Çoğumuz oradaydık: Zeynep, Nevin, Nuran, Sevim, Gülsüm Ana, Safinaz, Melahat, Hacer, Aysel Hanım, Selma Abla, Sultan Teyze, Seher Teyze, Gülfidan'la Nergis, minik İbo'nun annesi... Hatta minik İbo bile oradaydı.

Hepimizin ortasına konuverdi Barış'ın annesi. Gagasından öptü minik Barış'ı. Barış da onu öptü. Birbirlerine sarıldılar. Sarılıp dönüp durdular. Kanatlarını yere doğru indirmişlerdi. Kanat çırpıyorlardı dönerken. Sevinçten uçar gibiydiler, ama uçmuyorlardı.

Barış çok sevindi. Babasını sordu. Annesi dedi ki, o da gelecek. İşi varmış, gelememiş. Barış'ın babası evlenmemiş yeniden. Annesi kucağına aldı Barış'ı. Kokladı onu.

Gülsüm Ana ağladı o zaman. Safinaz da ağladı. Safinaz'ın çocukları gelmiyorlar görüşüne. Neden gelmiyorlar İnci?

27 Nisan

Barış gitti.

Kuşum yok artık.

Dün görüş vardı. Görüş günleri avluya çıkmamız yasak. Tam da görüş günü Barış'ın babası geldi. Görüş günü gitmezsem üzülür demiştir belki. Nuran,

"Barış'ın annesi geldi," dedi.

Ama ben baktım, babasıydı. Barış tanıdı onu. Seslendi demirlerin arasından. Babasının yanına gitmek istedi.

Nuran dedi ki:

"Bırakalım, gitsin yanına. Üzülür sonra."

Ben gitmesin istedim. Ama babası gelmişti. Kucağına almak istemiştir Barış'ı belki. Barış daha uçmasını iyice bilmiyor. Onu bir süt kutusuna koyduk. İp bağladık kutuya. Demirlerin arasından çıkardık. Aşağıya sarkıttık yavaşça. Kutudan çıktı Barış. Babasının yanına gitti.

Tam o sırada avluya kedi gelmez mi? Nasıl korktuk bir bilsen... Hepimiz demirlerin başına üşüştük. Kediyi kovmak için neler yapmadık! Bağrıştık bir ağızdan. Boş kibrit kutuları attık kedi gitsin diye. Ya yerse kuşumuzu!

Kediyi kovmak için Zahide Ana bile geldi. Ben onu hiç kimseyi sevmez sanıyordum. Kuşumuzu se-

.yormuş demek. Kediyi kovmak için ne attı biliyor ıusun? Sigara paketini. Hem de içinde üç tane siarası varmış daha. Oysa bilirsin ne kadar değerlidir igaraları.

Sonra kuşumuzu göremez olduk. Ben çok ağladım o zaman. Kuşumu kedi yiyecek diye ağladım. En sonunda Nevin gidip yeni gelen gardiyana söyledi.

"Kuşumuz avluda kaldı. Kedi yiyecek. Kapıyı açıp onu bize verir misiniz?"

Gardiyan çok şaşırdı.

"Ne kuşu?" diye sordu.

Kuş beslemek yasakmış. Öyle dedi. Vermedi kuşumuzu. Kapıyı da açmadı.

Ancak bugün çıkabildik avluya. Hemen koştum ama Barış yoktu. Süt kutusu duruyordu orada. Kutuya bağladığımız ip de duruyordu. Ama Barış yoktu.

Kedi yediyse diye çok üzülüyorum. Ama kedi yese tüyleri kalırmış orada. Öyle dedi Nuran. Tüyleri yoktu. Kedi yememiştir onu. Di mi İnci?

"Babasıyla birlikte gitmiştir," diyor Zeynep.

Ama bana "hoşça kal" demeden gitmezdi. Yoksa o da senin gibi bana "hoşça kal" demeden mi gitti?

Kayısı çekirdeği de yeşillenmedi. Ona su veriyorum ama o bana ses vermiyor. Kuşum olsaydı seslenirdi bana.

Barış yine gelir mi İnci?

28 Nisan

Barış'ı bekliyorum iki gündür. Gelmiyor.

Zeynep pasta yaptı bana. Canım istemedi. Barış'a ayırdım yarısını. Gelmedi. Ona pasta ayırdığımı bilse gelirdi. Gelirdi, di mi İnci?

30 Nisan

Hep gökyüzüne bakıyorum. Kuşlar geçiyor. Ama hiçbiri avluya konmuyor.

Zeynep'le birlikte seslenip Barış'ı soruyoruz. Yanıt vermiyorlar.

Barış'ın pastası bayatlamış. Attık onu. Artık gelse de pasta yok.

"Gelirse ona yine yaparım," diye söz verdi Zeynep.

Kuşum gelmedi ama bir uçurtma geldi göğümüze bugün. Kocamandı. Senle birlikte gördüğümüzden bile büyüktü. Hem de kıpkırmızıydı!

O kadar güzeldi ki, böylesini sen bile görmemişsindir. Zeynep'i çağırdım hemen. O da kızlara haber verdi. Hepsi avluya koştular.

Annem de çıktı avluya. Hatta Sultan Teyze'yle Seher Teyze bile. Hepimiz uçurtmaya baktık. El salladık ona.

Sonra duvarın köşesindeki nöbetçi görmüş bizi. Uçurtmaya el salladığımızı haber vermiş.

Gardiyan geldi.

"Hepiniz içeriye girin!" dedi.

Nevin de dedi ki:

"Daha akşam olmadı, girmeyiz!"

Gülsüm Ana,

"Avuç içi kadar avluyu da çok mu görüyorsunuz," diye mırıldandı kendi kendine.

Seher Teyze'nin çamaşırları varmış.

"Çamaşırlarımı toplamadan girmem. Başından ayrılınca ya yere atıyorlar ya da yok oluyor ortadan," dedi.

Böyle derken de yan gözle Sultan Teyze'ye baktı. Sultan Teyze,

"Sen ne demek istiyorsun?" diye üzerine yürümez mi onun?

Kavga çıktı. Gardiyan da gidip müdüre demiş ki:

"İçeri girmiyorlar!"

Müdür köpürmüş. Sövüp saymış:

"Zaten çok olmuşlardı. Bunların sesi fazla çıkmaya başladı. Yine o kızlar kışkırtmıştır. Ben de bugün ne yapacaklar diye bekliyordum. Dursunlar bakalım orada, ben o uçurtmayı yollamasını bilirim."

Avlu duvarının üzerine müdür geldi. Nöbetçileri çağırdı.

"Gidin çabuk! Dışarıda bu uçurtmayı uçuranı bulup uçurtmasını alın elinden!" diye bağırdı.

Nöbetçiler koşarak gittiler. Çok zaman geçti. Kan ter içinde geri geldiler. Rüzgâr hep değişik yandan esiyormuş. Uçurtmayı uçuranı bulamıyorlarmış. O zaman müdür çok kızdı onlara. Hani o senin kızdığın küfürlerden söyledi.

"Çabuk hortum getirin o zaman!" diye emir verdi.

Nöbetçiler az sonra kocaman bir hortumla geri geldiler. Duvarın üzerinden su sıktılar uçurtmaya. Ama uçurtma çok yüksekti. Islanmadı bile.

Tam o sırada rüzgâr yine tersine dönmez mi? Müdürle nöbetçiler sırılsıklam oldular. Su hep onların üzerine geldi. Biz o zaman kendimizi tutamayıp güldük.

Müdür nasıl öfkelendi, görmeliydin. Her yanından sular sızarak bağırmaya başladı.

"Çabuk vurun diyorum size şu uçurtmayı, vurun!"

Nöbetçiler de çok ıslanmışlardı. Silahlarını çektiler ama silahları su içinde kalmıştı.

Nöbetçilerden birisi uçurtmaya nişan aldı. Ateş etti. Vuramadı. O zaman ben ağlamaya başladım.

"Vurmayın uçurtmayı, ne olur vurmayın!" diye bağırmışım.

Müdür daha bile çok kızdı.

"Vurun diyorum!" diye kükredi.

Öbür nöbetçi de ateş etmek istedi ama galiba onun silahı çok ıslanmıştı. Ateş almadı.

Müdür öfkesinden yerinde zıplamaya başladı. Tıpkı beyaz saçlı amca gibi. O amca da kitaba kızmıştı böyle. O amca kitaptan korkmuştu; müdür de uçurtmadan korktu galiba.

Uçurtmanın müdüre ne zararı olur İnci? Müdür neden ille de onu vurmak istiyor?

O kadar çok uğraştılar ama vuramadılar. O zaman müdür tüm öfkesini bizden çıkardı. Sen bilirsin neler olduğunu...

2 Mayıs

Nevin'le son mektubumuzu yazıyoruz. Nevin gidiyor. Zeynep de gidiyor. Nuran'la Sevim de gidiyorlar. Müdür onları sürgün etti.

"Kendi ekipbaşınızı kendiniz seçersiniz! İçeri girin deriz, girmezsiniz! Burası babanızın çiftliği değil! Gittiğiniz yerlerde aklınız başınıza gelecek! Kalanlara da ders olsun! Kurtulduk sanmasınlar! Mahkûmluğunuzu bilin! Size söyleneni yapın!"

Böyle konuştu müdür. Kızları sürüp onların yuvasını dağıtacakmış, öyle söyledi.

Ben şimdi kiminle mektup yazacağım sana? Nevin diyor ki: Selma Abla yazarmış benim için. Ben onun yazdığı mektubu anlamıyorum ki! Selma Abla'ya söyledim.

"Ben artık senin anlayacağın gibi yazarım," diye söz verdi bana.

Selma Abla'nın iki kaşının arasındaki yarık kocaman oldu. Çok kızıyor müdüre. Ben de çok kızıyorum. Alt koğuşu kapattılar. Depo yapacaklarmış orayı. Kadınlar gelip gelip bakıyorlar kilitli kapıya. Ağlıyorlar çoğu. Sultan Teyze bile üzgün görünüyor.

"Ben şimdi mektuplarımı, dilekçelerimi kime yazdıracağım?" diye hayıflanıyor.

Ben çok ağlıyorum. Sizin kilimleri, örtüleri, minderleri denk yaptı kızlar. Evlerine gönderecek-

lermiş. Yeni gittikleri cezaevine yatak bile almıyorlarmış.

"Ağlama," diyor Nevin, bana. "Ağlama, gittiğimiz yerlerde de bizim kızlar var."

"Oraların göğünde de uçurtma var mıdır?"

Sizin gittiğiniz her yerde uçurtmalar olurmuş. Öyle söyledi Zeynep.

O uçurtmaları vurmasınlar İnci...

Bunu senden beklemezdim İnci. Benim ağzımdan yazmaya çalışmışsın. Olmamış. Keşke kendi ağzından yazsaydın!

Hem neden herkesin adını değiştirdin de benimkini aynı bıraktın? Nasıl olsa çocuktur, kusura bakmaz, demişsin besbelli. Minik İbo'nun adını da aynı bırakmışsın çünkü.

Ama çocuklar kusura bakarlar. Kuşlar gibi. Hani taş atmıştım bir kez de küsüp kaçmıştı...

Ben şimdi kaçamıyorum İnci.

Ama büyüyünce kaçarım belki.

Hani o mavi uçurtma gibi...

FERİDE ÇİÇEKOĞLU

UÇURTMAYI VURMASINLAR

ROMAN

1984 yılının bir haziran öğlesonrası, demir kapı beni dışarı kapayıp Barış'ın çığlıkları içeride kaldığında, gün olup onun sesinin bunca çok insana ulaşacağı hiç aklıma gelmemişti. Barış'la ilgili anıları kâğıda dökmeyi düşünmediğimden değil, kâğıda dökülü sözün, okuma alışkanlığı olan sınırlı kişiye bile çoğu kez iletilemediğini sezmemden. Beyazperde Barış'ın mırıl mırıl sesini yükseltiverince, ***Uçurtmayı Vurmasınlar*** için yeni bir basım şansı doğdu. Ak kâğıt üzerindeki kara yazılar herkese kendi düşlerini üretmenin ipucunu verdiklerinden midir nedir, resimlenmiş düşlerden daha renkli olabiliyor. Bir çocuğun gözlerinden duvarları kendi düşlerinde sorgulama olanağını daha fazla okura sunabilmek, filmin armağanı. Kitabın bu nedenle beyazperdeye gönül borcu var.

FERİDE ÇİÇEKOĞLU

KAPAKTAKİ FOTOĞRAF: LAURI WIBERG

ISBN 978-975-510-141-5

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR
8,00 TL